EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 20. veebruaril 1971

Nr. 14 (3600) 13. aastakäik

MOSKVA-MEES TULEB EESTI PARTEIJUHIKS

Nagu 12. veebruari Pravdast selgubb, on Tallinnas kommunistliku partei tipus toimunud tähelepanuäratavaid muudatusi, mis viitavad Moskva otsese kontrolli tõhustamisele. Nimelt on Eesti Kommunistliku Partei pleenumil ametist vabastatud partei peasekretäri Ivan Käbina esimene abi Artur Vader, kelle ametinimetuseks oli keskkomitee teine sekretär. Tema asemele tuleb otse Moskvast Konstantin Vassiljevitsh Lebedev, kes senini töötas N. Liidu kommunistliku partei keskkomitee parteitöö organisatsiooniosakonna Balti ja Valgevene sektori juhatajana.

See tähendab seda, et Vaderil, kes pidi kujunema varsti pensionilkka jõudva Käbina järeletulejaks, on need lootused läbi lõigatud. Vader läheb nüüd otsesest parteitööst ja võimust kõrvale, saades palju tähtsusetuma "riigipea" funktsiooni ülemnõukogu prestidiumi esimehena mõne aja eest surnud Aleks. Müürisepa asemele. Ka Vader tuli Tallinna Moskvast, kus ta samuti oli olnud "vastutusrikkal kohal" N. Liidu keskkomitees.

Moskva rahulolematust partei juhtimisega okup. Eestis kriipsutab alla veel partei keskkomitee sekretär Leonid Lentsmani ametist vabastamine ja paigutamine Vabariikliku Ametiühingute Nõukogu esimehe vähemtähtsale kohale.

Lentsmani karjäär on käinud allamäge, sest Vaderi saabumisel Moskvast paigutati ta keskkomitee teise sekretäri kohalt "numereerimata" sekretäriks.

Lentsmanile peab omakorda ruumi andma Paul Neerot, kes seni oli Ametiühingute nõukogu esimeheks. Temast saab nüüd Rahvakontrolli komitee esimehe asetäitja.

Uueks meheks keskkomitee koosseisus (Lentsmani asemel) on Vaino Väljas, senine Tallinna partei linnakomitee sekretär ja õieti esimene "uue generatsiooni mees",kes Eestis sündimult nii kõrgele kohale jõuab.

Väljase eluloos on varem üteldud, et ta on sündinud a. 1931 Hiiumaal, edutatud komsomoli sekretäriks Kärdla keskkoolis 1948, olles järgmisel aastal juba komsomoli Hiiumaa komitee agitatsiooni-propaganda osa-

Järg. lhk. 11

Kaarel Eenpalu.

Eenpalu suri 1942 Kirovis

(VES) — Okupeeritud Eestis väljaantava entsüklopeedia teises köites on E tähe all toodud lühikesed eluloolised andmed ka Kaarel Eenpalu kohta. Nendes märgitakse ka tema surma aeg ja koht. See on 28. jaanuar 1942 Kirovis. Aga kuidas Eenpalu Kirovisse sattus, sellest ei ole sõnagi.

Teatavasti oli Eenpalu üks esimesi meie riigitegelasi, keda okupandid juba 1940.a. suvel vangistasid. Ebainimlikud olud Kirovi orjalaagris murdsid lühikese ajaga elujõulise mehe. Surres ta oli alles 53-aastane.

Eenpalu surma aja ja koha äramärkimine on õieti esmakordne, kuna seni kõik okupeeritud Eestis ilmunud vastavad trükised meie arreteeritud ja küüditatud riigitegelaste saatusest punavõimu ajal vaikivad.

Rootsi streik takistab Eesti Maja valmimist

Rootsi akadeemilise haridusega töövõtjate streik on nüüd kaudse mõjuna tabanud ka Stockholmi Eesti Maja. Teatavasti on Aktsiaselts Eesti Maja saanud eelloa oma uues kinnisvaras ulatuslikuma ümberehituse teostamiseks hoone teisel korral, kuhu tulevad seltskondliknd ruumid. Vastavad plaanid, millised valmistas arh. Rein Körgma, on esitatud Stadsbyggnadskontoretile, kuhu nad aga kohe sesma jäid, sest linnaarhitektid streigivad.

Millal võib oodata, et ehitusluba saabub, küsime tsiviilinsener Udo Vipperilt, kes on olnud Eesti Maja konsuldiks ehitusluba küsimuses ja vahendajaks linnavalitsuse juures asjaajamisel. Teatavasti tuli hankida eriluba uue Eesti Maja ostmisel ruumide kasutamiseks seltskondlikeks otstarbeiks. U. Vipper märgib:

— Vastav linnaarhitekt, kelle alla küsimus kuulub, streigib SACO liikmena. Mina ise olen vaba linnavalitsuse lokaudi töötu sama kutseorganisatsiooni liikmete vastu. Töötan nimelt kinnisvaradeameti saneerimisosakonnas.

Nagu praegu paistab, et ole mingeid võimalusi ehitusloa saamiseks enne kui streik lõpeb. Ja selleks ajaks on kahtlemata kogunenud juba terve hulk taotlusi, mis omakorda asjade käiku võib pikendada, kuigi ma isiklikult püüan kaasa aidata, et küsimus kohe streigi lõpetamisel laheneks. Raske on aga otsustada, millal töö jälle käiku läheb.

Linnaarhitekt otsustab siis kõigepealt, kas loa andmisel on vaja ära kuulata ka n.n. remissasutuste arvamist, milliseid on tervelt tosin. Isiklikult arvan, et vajatakse ainult tervishoiukomisjoni ja tuletõrje seisukohti. Ja siis on vaja muretseda naabrite nõusolek, millise hangin mina. Kuid asja liikumahakkamiseks linnavalitsuses on ikkagi eelduseks streigi lõppemine.

Kaaperdajad olid tulevahetuses Jõhvi lennuväljal

N. Liidu põrandaalune "Jooksvate sündmuste kroonika" teatel on 1969 aasta 3. juunil kolm venelast kaaperdanud reisilennuki Iljushin-14, mis liigub Leningrad-Tallinna liinil.

Need venelased olid töölised: Ivan Silivontshik, tema naine Galina ja naisevend Juri Vassiljev. Nad haavasid ekipaazhi üht liiget ja ähvardades relvaga nõudsid lendurilt, et see vahetaks kurssi ja viiks nad Soome.

Lendur tegi aga maandumise Eestis Jõhvi lennuväljal. Juurderutanud tshekistidega tekkis kaaperdajail tulevahetus, kusjuures Ivan Silivontshik surma sai.

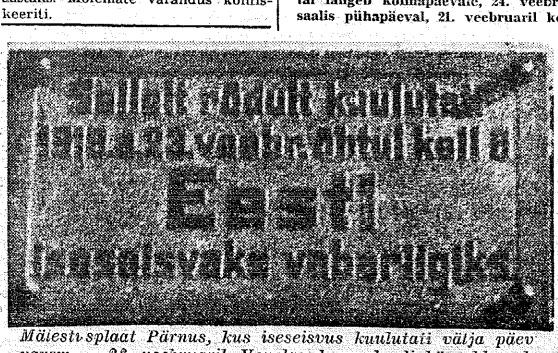
Tema 32-aastane naine, tööline "Põhjavalguse" nimelisest tehasest Leningradis, mõisteti Leningradi linnakohtu poolt kinnisel istungil 1969 aasta 3. oktoobril 13 aastaks eriti karmi rezhiimiga laagrisse ja pärast selle karistuse ärakandmist 5 aastaks väljasaatmisele kaugematesse piirkondadesse. Tema 42-aastane vend sai 11 aastat laagris kinnipidamist ja pärast seda väljasaatmine kolmeks aastaks. Mõlemate varandus konfiskeeriti.

Eesti Vabaduspäev

Viimane Eesti Vabariigi aastapäev iseseisvuses toimus 24. veebruaril 1940, kus president Konstantin Päts kõneles Tallinna Vabadusväljakul. Puldist paremal ülemjuhataja kindral Johan Laidoner, vasemal kindral — major Brede.

Sel ja järgneval pühapäeval tähistavad eestlased vabas maailmas Eesti Vabariigi aastapäeva, mis sel aastal langeb kolmapäevale, 24. veebruarile. Suurim aktus Rootsis toimub Stockholmi Kontserthoone suures saalis pühapäeval, 21. veebruaril kell 13.

Mäiesti-splaat Pärnus, kus iseseisvus kuulutati välja päev varem — 23. veebruaril. Venelased on plaadi kõrvaldanud.

Göteborgis toimub E.V. aastapäeva aktus Burgårdeni gümn. aulas pühap. 21. febr. kell 14.

Boriis 21. veebr. kell 15 Gustav Adolfi kogudusemajas.

Eskilstunas 21. veebruaril kell 12 Forsi koguduse saalis.

Jönköpingis laupäeval, 20. veebruaril kell 16 Kristina koguduse majas.

Oskarshamnis 6. märtsil kell 15 kohalikus kirikus jumalateenistus ja hiljem BE-GE hotellis koosviibimine.

Södertäljes laupäeval, 27. veebruaril kell 18 Rosenbergi algkooli sammassaalis aktus ja koosviibimine.

Uppsalas toimub kolmap. 24. veebr. jumalateenistus kell 19 Mikaeli kirikus ja 28 veebruaril kell 16 Eesti Kodu ruumes aastapäeva tähistamine ja koosviibimine.

Kumlas 21. veebr. kell 14 Folkets Husi Gillesaalis aktus.

Örebros laup. 27. veebr. kell 18 Örebro Mejeriföreningu ruumides, Långbrogatan 23.

Halmstadis 21. veebr. kell 13.30 jumalat. Olaus Petri kirikus.

Norrköpingis 21. veebr. kell 14 jumalat. Matteuse kirikus.

Malmös-Lundis ja ümbrusk. toimub aastap. tähistamine laupäeval, 20. veebruaril kell 15 Sirius-Ordeni ruumides, Rundelsgatan 15 b Malmös.

EPL *20. veebruaril 1971*

RAALIAJASTUL

Oleme nüüd kahe jalaga raaliajastus. Raal on nimelt see imepärane riistapuu, mida nimetatakse vahest datamasinaks, daatoriks või elektronarvutiks. Riigiasutused, pangad, firmad, organisatsioonid — kõik kasutavad raali, et selle abil ratsionaliseerida oma personali ja teha samal ajal nii informatsioonid kui raamatupidamise hõlpsaks ja kiireks. Raal on õnnistuseks, kuid lähemal järelemõtlemisel ka õnnetuseks või vähemalt ohuks. Nimelt siis, kui elektronajudesse "söödetud" materjal satub valedesse kätesse. Eriti selline materjal, mis puudutab indiviidi isiklikult, näit. igasuguste ankectide vastused, kus riik on vastamise teinud sundusliku ks ja millised raali paigutatuna muutuvad "avalikeks aktideks" seaduse mõistes ja on kõigile kättesaadavad. Nagu selgub, on Riigi Statistika Keskbüroo andmeid kodanike kohta müünud firmadele, kes need oma raalidele mahakopeerisid ja omakorda oma kliente rahuldasid. See müügitegevus on nüüd protestide peale lõpetatud.

Peab meeles pidama, et mitmesugused poliitiliste põgenike kategooriad, ka sellised, kes vahepeal on Rootsi riikkonduse saanud, vaevalt on huvitatud, et nende nimed ja aadressid satuksid võõrastesse või koguni nende pagemismaa agentide kasutusse, kes siis hõlpsalt võivad suunata mitte ainult propagandat, vaid ka ähvardusi.

Eestlased on selles kategoorias, kes on muret tundnud just selles punktis seoses n.n. kodakondsuseküsimuse selgitamisega — rahvaraamatupidamisse olid eestlased kantud topeltkodakondsustega. Vastava korralduse peale kustutati märkused topeltkodakondsuste kohta, kuid päritolu on kerge ära lugeda näit. sünnikoha järele. Kuigi ametlikul pool kinnitati ondmete salajasust, töendas üks jurist, et andmed siiski on "avalikud", kuna vastava küsimuse peale talle tuli teade, kui palju andmete väljakirjutamine maksab.

Alles nüüd, kus andmete müük kodanike kohta on lõpetatud, on kaitse parem. Millegipärast ei ole seadusandlus jõudnud järele raaliajastule ja reguleerinud kodanike kaitset elektronajude vastu ja vahepeal võivad eeskätt ärihuvid endale muretseda igasuguseid andmeid. Nii on näiteks välismaale müüdud andme d n elja miljoni rootslase majanduse kohta maksuvõimelisust uurivate ettevõtete poolt.

Läänemaailma astumine elektronajastusse on kiirelt kaasa toonud olukorra, kus iga kodanik on raalides registreeritud ühel või teisel viisil ja mitmeid andmestikke kokku juhtides on võimalik saada ulatuslikke ülevaadet ühest või teisest indiviidist. Raalid registreerivad ja kuna neil ei ole unustamisvõimet ja südametunnistust, siis võivad nad hällist haunai pidada meeles kõike, mida on peetud vajalikuks neisse "sisse sööta". Tegelikult on areng viinud samas suunas, kuhu on ammugi püüelnud diktatuurid. Tarvitseb vaid nupule vajutada, et sa..da pilti ühest või teisest kodanikust. Õnneks ei ole läänes veel hakatud koguma, nagu seda idas näit. tehakse, andmeid inimeste vaadete, organisatsioonilise kuuluvuse ning poliitiliste süimpaatiate kohta. Raudeesriide taga, kus raaliajastu tulek on muutunud diktatuurile otse õnnistuseks, sest riigi tohutud isiklikud kaustad kõikide indiviidide üle miljonilistes massides muutuvad vähe ruumi nõudvaiks raalikassettideks, on suurima kiirusega organiseerimsiel raalikeskuse d. Läänemaailma riigid müüvad masinaid, nii et kvaliteet on esmaklassiline.

Edaspidi ei tarvitse ülekuulav KBG-mees enam tulla ülekuulatava juurde aktikaustaga tema isiku kohta. Tal tarvitseb vaid vajutada nupule ning raal kirjutab välja. Kõik, mida nuhid aastate jooksul on kogunud, mida telefoniärakuulamised ja lindile võtmised on paljastanud, kirjatsensuuri tähelepanekud, ankeediandmed jne. jne. Juba see, idas rakendatav perspektiiv, manitseb ettevaatusele ning mõistlikkusele elektronajude materjalide kasutamisel läänedemokraatiates. Ajaleht on juba jutustanud, et mõned saatkonnad on soovinud näit. Rootsis osta otse andmeid isikute kohta, kes on nende päritoluga (näit. Kreeka). See on õnnestunud, kuna otstarb oli läbinähtav. Siis olevat üks saatkond palunud abi rootsi reklaambüroolt, kes küsis andmeid "turualuseks" teatud maa toitudele ja nii sai vajalikud andmed selle maa endiste kodanike kohta. Ja täiesti seaduslikult.

Seadusandluse poolel peaks olema kiire kodaniku õigusliku kaitse korraldamisega raalide vastu. Siin Rootsis ja kogu läänemaailmas. Idas on see võimatu.

KLA

Kodumaa (suur)

Nõukogude Vene suursaatkond on otsustanud omal viisil eesti iseseisvuspäeva "pühitseda", öigemini sellelt tähelepanu ära tõmmata. Mannetu katsega näidata Vabaduspäeva aktuse eelpäeval ühes Stockholmi kinos okupatsioonifilmi "Viimane reliikvia" (kas nüüd valitud film nime pärast?).

Kutsel seisab alguses "Lugupeetud kaasmaalane Rootsis) ja alla on kirjutanud "attache V. Pohla" (eesti kirjaviisismuidugiatashee) ja "saatkonnasekretär P. Toom". Allakirjutajate kirjaviisis nõukogude ametnikena muidugi tähendab "kaasmaalane" N. Liidu kodanikku. Kutsub seega mitte kodumaa, vaid suur kodumaa ja selle ametmehed.

"Kodumaa" kinnitab lootust, et kui lääne eesti ajakirjandus on Rootsis "ükstelse alt oksad ära saaginud", siis astub tema asemele ainsa informaatorina (loe indoktrineerijana). See on vaga lootus. Sest võibolla annab Moskva käsu varsti "Kodumaa" venekeelseks muutmiseks. Selle toimetajad on olnud juba "Kodumaale tagasipöördumise eest" ja "Töe hääle" matustel, kuna peremees muutis meelt.

Peremehe hääl

Kodumaa okupantide propaganda-hääletoru (Suur) "Kodumaa" on pärast kolmekuist pinevat ootamist saanud Moskvast klaarsignaali ja tohtinud seisukohta võtta Eesti Päevalehe ilmumismuudatuste kohta. Sulg on kätte antud propagandatoru sellele toimetajale, kes õppis kirjutamise ära iseseisvuse ajakirjanduses ning kellel ainsana on õnnestunud "ümberõppimine" uue peremehe truuks uksevalvuriks (nagu üks punategalene läänes enese kaitseks ütles: kui koer peremeheta jääb, siis peab ta leiva huvides saba liputama sellele, kes talle süüa hakkab andma). See toimub pseudonüümi all.

Nagu oodata võis on rõõm EPL "matuste" suhtes olnud enneaegne ja peetakse vajalikuks tulistada mitmed kahuripaugud lehe jätkuva ilmumise ja selle toimetaja vastu, muu hulgas rõõmsalt ära kasutades A. Marki juttu Teatajas "ühemeheteatrist" ning jutustades loo kodumaal käinud prouast, kes deklareerinud, et ta ei kartvat EPL-i ja ta toimetajat (muidugi mitte ka KGB-d?).

VÄLISKOMMENTAAR

OPERATSIOONID LAOSES

Veebruari teisel nädalal alanud operatsioonidest Laoses võib välismaailmas kergesti tekkida arvamine, nagu oleks tegemist Vietnamisõja järjekordse laiendamisega. Kõnelemata kommunistlikust ajakirjandusest, on ka vabast maailmast tõusnud hääli, mis süüdistavad kõiges "ameerika imperialismi" selle asemel, et näha midagi kurja "kommunistlikus agressioonis". Ometi on üldiselt teada, et kommunistliku Põhja-Vietnami väed olid esimesi, kes rikkusid Laose neutraliteeti vastuolus Genfi konventsiooniga 1954. aastast. Seda konstateeris samal aastal Rahvusvaheline kontrollkomisjon oma aruandes, milles üteldi, et "on olemas küllaldaselt töendeid, mis ei jäta vähimatki kahtlust", kuidas Põhja-Vietnam rikub 1954 Genfi konventsiooni, saates Laose territooriumi kaudu relvi ja mehi Lõuna-Vietnami eesmärgiga kukutada sealset seadusliku valitsust.

Varsti pärast seda avaldust oli Rahvusvaheline kontrollkomisjon sunnitud oma tegevuse katkestama, kuna kommunistliku Poola delegaat keeldus tööd jatkamast. Obstruktsiooni tingis nähtavasti kommunistliku poole vajadus katsuda varjata oma üha suurenevat sisseimbumist ja sellega kaasaskäivat n.n. Ho Tshi Minhi tee ehitamist piki Laose idapoolseid provintse kuni Kambodzhani. 1961 oli olukord kujunenud juba niivõrd tõsiseks, et president Kennedy võttis küsimuse üles Kremli peamehe Hrushtshoviga. Tulemuseks oli 1962 Genfis sõlmitud konventsioon, milles uuesti kinnitati Laose neutraliteeti. Sellele ei järgnenud siiski kommunistlike vägede lahkumist Laosest, nagu oli oodatud. Vastupidi, Põhja-Vietnam suurendas veelgi abiandmist kommunistlikele sissidele Laoses eneses, jätkates ühtlasi sisseimbumist Kambodzha idaprovintsidesse.

Juba 1964 mais olid kommunistlikud operatsioonid Laose territooriumi kaudu võtnud niisuguse ulatuse, et Laose valitsus oli sunnitud paluma USA lennuväe abi. Esialgu piirduti õhuluurega, kuid ajajooksul järgnesid ka lennurünnakud kommunistlikele vägedele ja nende sõjalistele seadmetele nüüd juba väljachitatud Ho Tshi Minhi tee piirkonnas. Sellest hoolimata jatkus kommunistlik sisseimbumine Ho Tshi Minhi tee kaudu, põhjustades 1970 mais USA ja Lõuna-Vietnami vägede löögi vaenlase sõjalistele seadmetele Kambodzhas. Aga vastase positsioonid Lõuna-Laoses jäid puutumata ja seepärast ei saanud ka olukord Kambodzhas rahuneda.

Nii olid USA ja Lõuna-Vietnam taas midagi ette võtma, sedakord juba vaenlase seadmete vastu Ho Tshi Minhi tee piirkonnas Laose lõunapoolses osas. Vahepeal aga oli USA kongress vastu võtnud seaduse, millega keelustati ameerika maavägede kasutamine väljaspool Lõuna-Vietnami. Nõnda pidi uue operatsiooni pearaskus jääma Lõuna-Vietnami vägede kanda, toetudes ainult ameerika lennuväe ja suurtükitulele abile. Nagu Lõuna-Vietnami valitsuse teadandes üteldi, on operatsiooni eesmärgiks nende Põhja-Vietnami vägede ja seadmete ründamine, mis paiknevad peidukohtades vastu Lõuna-Vietnami piiri. USA välisministeerium tegi samal ajal teatavaks oma poliitilised juhtmõtted ühenduses operatsiooni toetamisega ameerika õhujõudude ja suurtükiväe poolt. Teadaandes märgitakse, et operatsioon on piiratud ajas ja ruumis ning taotleb vaenlase jõudude hävitamist, mis ohustavad Lõuna-Vietnami ja Kambodzha julgeolekut. Lõuna-Vietnami enesekaitseks võetud abinõud on täielikult kooskõlas rahvusvahelise õigusega ning Lõuna-Vietnami valitsus on vastavalt informeerinud nii UNO Julgeolekunõukogu esimeest kui Genfi konverentsi eesistujaid ja valitsusi, kes on esindatud Rahvusvahelises kontrollkomisjonis.

Tõsiasju silmas pidades on niiviisi võimatu näha, kuidas saab "ameerika imperialismi" süüdistada operatsionides, kus tegelikuks süüdlaseks on kommunistlik agressioon täiesti selgel kujul. Moskva ja Pekingi õhutusel on Hanoi hoolimatult murdnud Genfi konventsioone nii 1954. kui 1962. aastast. Seda kinnitab omalt poolt ka Laose valitsus deklaratsioniga, et vastutus praeguses arengus langeb eeskätt Põhja-Vietnamile, kes on rikkunud Laose erapooletust ja territoriaalset puutumatust ning jätkab seda rikkumist hoolimata rahvusvahelisest õigusest.

A.K.

Gbg kog. likvidatsioon lõpule viidud

EELK Göteborgi Koguduse Nõukogu teatab, et Göteborgi Koguduse likvidatsioon on lõpule viidud. Seoses sellega üteldakse EPL-le saadetud teadaandes, et Göteborgi koguduste ühendamine ühiskoguduseks — EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi Kogudus — "on leidnud Göteborgi eestlaskonna poolt möistetavat arusaamist ja hindamist. Koguduse ühendamisega on pandud kindel alus meie kohapealse kirikuelu tarvilikkusele ning meie usuelu normaliseerimisele".

Edasi märgitakse, et koguduse järelejäänud varandused on vastavalt EELK Konsistooriumi otsusele üle antud ühiskogudusele. Samuti teatatakse, et koguduse posti- ja pangaarved on lõpetatud ning sellega seoses tuleb vältida sissemaksude sooritamist EELK Göteborgi Koguduse nimel.

Teadaanne sisaldab ka üleskutse. Kutsutakse üles kõiki koonduma rahvus- ja kirriklikes huvides ühiskoguduse, EELK Göteborgi ja Lääne-Rootsi Koguduse, ümber. "Ainult ühinemise ja kokkukuluvusega suudame vastu pidada ja teostada meie rahvuslikku säilimist võörsil," üteldakse üleskutse osas.

Samas teadaandes, millele on alla kirjutanud Koguduse Nõukogu liikmed Artur Aus, Richard Eerik, Erik Haamer, Karin Karask, Eduard Kägi, Anne Lehes, Villem Napp, Salme Randsalu, Evald Soomägi ja Harri Velbri, avaldatakse siirast tänu koguduse liikmeile, kes on ligemale 25 aasta jooksul osutanud koguduse vastu armastust ja ühtekuuluvustunnet. Tänatakse neid, kes on koguduse jumalateenistuste sisustamisele andumusega kaasa aidanud. Need on laste-, sega- ja naiskoor, skaut ja gaidlipkonnad, solistid ja organistid. Viimastest tänatakse nimeliselt Helle Aro-Cervini, Henrik Cervini, Ida Loo-Talvarit, Johanna Peetsot, Marta Puustat, Ülle Puuseppa, Tiina Randest, Aarne Viisimaad ja Harry Truusi.

Erilise tänu osaliseks saab koguduse organiseerija praost Martin Ots, kes on õpetajana teeninud kogudust ligi 21 aastat, samuti pr. Maria Ots ja tema juhtimisel suure panusega töötanud kog. naiskomitee.

Tänutundes meenutatakse manalasse varisenud peapiiskop Johan Köppu ja praoste Jakob Jalajast, Jaan Lattikut ja Hjalmar Põhli, kes on mõneti end. Göteborgi Koguduse ellu jälgi jätnud. Tänuga kviteeritakse samuti peapiiskop Joh. O. Lauri, praostide Jakob Aunvere ja Richard Koolmeistri, abipraosti Karl Fr. Särje ja Konrad Veemi ning õpetajate Artur Ködari, Endel Köpu, Peeter Särgava ja Karl Laantee osadust mainitud koguduse tegevuses.

Teadaandes lisatakse ka, et EELK Göteborgi Koguduse likvidatsiooni lõpuleviimisega on mainitud koguduse nõukogu oma tegevuse lõpetanud.

Graafikanäitus Stockholmis 24 veebruaril

Eesti graafilise kunsti loojad väljaspool kodumaad on ühinenud grupiks nimetuse all Välis-Eesti Graafika, rahvusvahelise nimetusega International Graphic. Algatuse eesmärgiks on tutvustada eesti, rootsi ja internatsionaalsele publikule, kogujaile ja muuseumidele eesti kunstnike graafilisi töid.

Esitatavate teoste esimene kollektsioon on koostatud ning sellega on eesti publikul võimalik originaalvormis esmakordselt tutvuda näitusel, mis avatakse Välis-Eesti ruumes Stockholmis, Lilla Nygatan 8, Eesti Vabariigi aastapäeval, kolmapäeval 24. veebruaril kell 18.00. Näituse avab saadik H. Laretei. Näitus jääb avatuks kuni 15. märtsini äripäeviti kell 10-17, laupäevil 10-13.

Esinevad kunstnikud Endel Kõks (Rootsi), Karin Luts (Rootsi), Anne-Reet Paris (Saksamaa), ERic Pehap (Kanada), Herman Talvik (Rootsi), Ruth Tulving (Kanada) ja Arno Vihalemm (Rootsi).

Välis-Eesti Graafika kunstigrupiga on veel liitunud kunstnikud Tiiu Reissar (Austraalia), Epp Ojamaa (USA) ja Agaate Veeber (USA), kelle teosed tulevad esitamisele hiljem.

● **Stockholmis kihlusid Mary-Ann Kaaman Klintenist ja Sture Rydén Saltsjö-Duvnäsist.**

● **Kanadas Sault Ste. Maries esines kunstnäitusega Endel Ruberg Montrealist, esitades akvarelle ja oma ainulaadseid nahkmaalinguid. Näitus äratas Kanada avalikkuses erilist tähelepnu ja kunstnikul tuli neljal korral esineda televisioonis. Tema TV-küsitlejaks oli eestlanna Inge Aloe.**

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
sissekäik Kocksgränd 3
Aadress: Box 16320,
103 26 Stockholm 16
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00
—0, Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 129:-
Termin (4 kuud) ..... kr. 45:-
Kuu ..... kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1971

"Näidis-puhkeala" 8000-le Laitsesse

Okupeeritud Eestis üldtuntud ja uuendusi nõudvad arhitektid Peep Jänes ja Tõnu Mellik, kes juhivad "Eesti Maaehitusprojekti" tegevust, andsid "Rahva Hääle" veergudel hukkamõistva hinnangu käimasolevate ehitustööde kohta, eriti selles osas, mis puudutab puhkealade plaanitut hoonestamist. Nende seisukohtade avaldamine sündis seoses kavatsetava "näidispuhketsooni" või teiste sõnadega "suvituse-linna" rajamisega Tallinna külje alla, kuhu plaanitsetakse suunata 8000 Tallinna elanikku. "Laitse puhkeala", praegu muidugi ainult paberile joonistatuna, asub Harju rajoonis umbes 35 kilomeetri kaugusel Tallinnast Tallinna-Haapsalu maantee ja raudtee vahelisel alal.

Millisel viisil senini puhkealasid on rajatud, selle kohta ütles arhitekt Peep Jänes järgmist:

"Puhkealade projekteerimise ja väljaehitamise praktika on viinud olukorrani, kus kooperatiivide ilme ja hoonestuse laadi määrab mitte kooperatiivi projekteeriv arhitekt, vaid kooperatiivi liikmete asjatund matus ehituskunstis, soov üle trumbata oma naabrit, omavoli looduse kallal, ehitusprojektidest mittekinnipidamine. Seetõttu on muutunud mõned looduslikult kaunid kohad üksteisega kokkusobimatute putkadega kaetud aladeks, kus valitsev hoonetüüpide, ehitusmaterjalide ja värvitoonide rohkus muudab puhkealad ühenäoliselt kirjuks ja maastikku risustavaks."

Tallinna külje alla rajatava Laitse puhkeala planeerimise kohta ütles arhitekt P. Jänes, et tema ja Tõnu Melliku eesmärgiks on "luua inimestele looduslähedased puhketingimused, kus säilitatakse kõik tulevaste puhkealade looduslikud väärtused. Majad paigutatakse sealjuures sobivasse keskkonda — metsaservadesse ja metsa ning ainult haljastusest vabad alad antakse intensiivseks harimiseks."

Laitse näidispuhketsoon on kujundatud 550-hektarisele maalale, kuhu rajatakse 2188 krunti, kokku umbes 8000 inimsele.

Suuvilaid-pansionaate ehitaksid ettevõtted oma tööliste jaoks, samuti on võimalik saada individuaalkrunte aiamaaga. Muidugi kavatsetakse "suvituse-linna" ehitada ka mitmesuguseid üldsuslikke hooneid, kauplusi, kinosid jne. Et loodavas puhkepaigas puuduvad veekogud, tahetakse üks kunagine kinnikasvanud järveke muuta väljakaevamise teel järveks.

Millal see kõik teostub, sellest ei märkinud "Rahva Hääl" sõnagi.

Prantslased ehitasid laeva okup. Eestile

Okupeeritud Eesti kalatööstust juhib "Tootmiskoondis Ookean", kelle käsutusse anti möödunud aasta lõpul uus, Prantsusmaal ehitatud transpordi ja külmutuslaev "Botnia laht".

Ajakirjanduses avaldatud teadete järgi olevat see kõige suurem laev Eestis. "Botnia lahe" veeväljasurve olevat ligemale 19.000 tonni, kusjuures külmutuslaev mahutavat peaaegu 8.000 tonni kalasaadusi. Eesti suurima laeva pikkus on 165 meetrit, laius 22 meetrit ja kiirus 18 sõlme.

"Botnia laht" pidi asuma Tallinnast oma esimesele reisile Atlandi suunas jaanuarikuu teisel poolel.

Wiiralti näitus Solnas

Solna ABF-i ruumides, Bibliotekstorget 8, Solna tsentrumis, toimub praegu Eduard Wiiralti tööde näitus. Välja on pandud 60 graafilist tööd aastatest 1920-1952. Näitus on avatud 1. märtsini argipäeviti kell 11.00—20.00, pühapäeviti kl. 11.00-15.00, laupäeviti suletud.

Sundbybergs och Solna Tidning on näituse kohta avaldanud arvustuse, mis on pealkirjastatud "Maailmaklassist". Näitus on korraldatud ühenduses Solna ABF juubeliga.Millegipärast on arvustuses Wiiralt tembeldatud venelaseks ("den avlidne ryskfödde estniske grafikern" — mida see formuleering nüüd peaks tähendama?). Märgitakse, et graafik on poolteist aastat elanud Sundbybergis Mariagatanil, rõhutades, et ta oli ülimalt silmapaistev kunstnik,kes on esindatud muuseumides üle maailma. Arvustaja ütleb:

— See, mis haarab, on Wiiralti mitmekülgsus kunstnikuna nii tehniliselt kui motiividelt. Esitatakse mitmesuguseid söövitusi, kuivnõelagravüüre, puugraviüüre, linoollõikeid vaselõikeid, akva- ja metsatintasid ning tehnikate kombinatsioone. Motiivid pendelduvad sensuaalsetest naisaktidest kuni õrnade loomastuudiumideni — ja enamus nende kahe vahel, nagu fantastilised visioonid — "Elu tants", "Põrgu" — maastikud, linnapildid, lilled ja portreed. Wiiralt peab olema olnud suureformaadiline loomade söber ja see paistab eriti selgesti tema tiigrite, lõvide, kaamelite ja okapide käsitlusest, millised on välja pandud. Nagu Toulouse-Lautrec kujutab ta naisi lõbumajades, kuid olevat sealt välja aetud, kuna ta nende vastu muud huvi peale kunstilise ei osutanud. Huvitav on ka lamav alasti araabia tüütarlaps ajast, mil araabia naine isegi oma nägu ei võinud võõrale näidata".

Kihnus sai dets. kuul õnnetut surma Voldemar Mätas, sünd. 23. märtsil 1948 Kihnus.

NEW YORK VÕITLEB VÄGIVALLA VASTU

NEW YORK (VE) — "Vägivald on sama ameerikalik nagu seda on õunakook", suvatsevad ütelda mõned eksperdid, kes on uurinud Ühendriikide igapäevase elu telgitaguseid. See vägivallast läbiimbutatud elustiil ilmneb eriti New Yorgis, mida mõned peavad keskaegseks linnaks, kus iga kodanik on linnatänavatel ning puiesteedel lindprii ning kus elukorterid on muudetud kindlusteks. New Yorgi elanikud arvestavad selle olukorraga ning paljud naised ja mehed kannavad konventsionaalseid ja ebakonventsionaalseid relvi, et olla valmis võitlema ootamatute kallaletungijatega, tänavarööv litega ja vägistajatega.

Inglise ajakirjanik Robert Hughes märgib New Yorgi külastamisel ja linna igapäevase elu uurimisel, et Upper East Side'il asuvad kallimad korterid, millede üür ulatub 500 dollarile kuus, on muudetud täielikult kindlusteks. Siin on kuulikindlad klaasuksed, vormiides valvurid, telefonikontrollid ja alarmisüsteemid. Tõstetoolides on erilised peeglid, mis annavad sisseastujale kohe ülevaate, miilised inimesed on tõstetoolis.

Tõstetooli kasutaja peab sealjuures alati silmas pidama instruktsioone, et ta ei astuks kunagi tõstukisse kui seal on enne sees ainult üks isik, kes tuntudb kahtlasena.

Probleem seisab aga selles, et keegi ei oska välimuste järele määrtleda, milline isik on kurjategija.

New Yorgi külastajatele tunduvad need ettevaatusabinõud võibolla liialdatuina ja pentsikuina, kuid statistika kinnitab, et need on vajalikud.

Nii toimub New Yorgi tänavatel iga 50 sekundi järele üks kallaletung, iga 27 sekundi järele murtakse kuhugile sisse ja iga 15 minuti järele toimu vägivaldne röövimine. On võimatu arvestada kui suurel arvul toimub New Yorgis väiksemaid lööminguid ja körtsikaklelusi, kuna nende kohta ei peeta statistikat.

Paljud inimesed, kes kannatavad kurjategijate terrori all mustade ja portoriikolaste linnaosades ei julge lihtsalt politseille kaebama minna, kuna nad kardavad kättemaksu.

Üheski teises linnas kogu maailmas ei ole kuritegevus võtnud selliseid mõõtmeid nagu New Yorgis. Nii näiteks on seal inimesel 25 korda suurem võimalus langeda mõrva ohvriks kui Briti saartel. Statistlised arvud kinnitavad, et kuritegude arv New Yorgis kasvab ligemale 20 protsenti aastas — see tähendab üle kahe korra kiiremini kui rahvaarv.

Kuid, märgitakse, alati on ju võimalus kutsuda politseid. See ei ole siiski nii lihtne, kuigi New Yorgi politseinike arv ulatub 32.000-le. New Yorgi politseiülem Howard Leary teostas arvestades kuritegevuse tõusuga politsei struktuuris suure puhastusoperatsiooni, saates 2000 politseinikku, kes seni olid seotud kantseleitööga, tänavatele patrulleerima ja korda hoidma ning rakendas bürootööle tsiviilisikud.

Politsei patrullautod liiguvad kahtlastes rajoonides, eriti mustade linnaosas Haarlemis, väga tihedalt. Teoreetiliselt saabub politseiauto pärast alarmi andmist kuriteo kohale juba 20 sekundi jooksul. Kuid siinjuures ei tohi unustada, et mõnelt naiselt rahakoti röövimine või mõne mehe löialuu purustamine võtab tunduvalt vähem aega kui 20 sekundit ja kui politsei kohale jõuab, on kurjategija jõudnud juba kaduda.

On loomulik, et sellises olukorras mõtleb iga New Yorgi elanik oma elu tervise ja varanduse kaitsemisele ning otsib vastavaid abinõusid.

Kui New Yorgi elanik jõuab tänavalt korterisse, siis tunneb ta ennast seal kindlana, kuna korteri kindustamisel on tarvitusele võetud erakordsed julgestusabinõud, mis näiteks Londonis ja Pariisis tunduksid hullumeelsetena. Nii pole New Yorgis mingi ime kui mõne korteri uks on kindlustatud kahe Yale'i lukuga, riiviga ja ukseketiga. Paljudel on uksed varustatud ka erilise vaateluugiga ning suure nurgaga läätsega.

Kuid tänavatel — millised võimalused on seal inimestel endi julgeolekku kindlustamisek s?Võib ütelda, et teoreetiliselt ei juhtu teile midagi kui te olete füüsiliselt heas vormis ja kiire mees ning kui te pole joobunud ja silmatorkavalt hästi riietatud. See teooria kehtib peamiselt New Yorgi keskkinna kohta, kuid takse liiga kergel käel emotsionaalsete inimeste poolt. Ja kuna tulirelvi on raske saada, siis on paljud inimesed võtnud nende asemele tarvitusele keemilised relvad, mida valmistatakse tsiviilisikutele endakaitseks. Need kujutavad esmajoones endist tinkpiiritusega või alkoholiga täidetud püstoleid, mis lasevad oma sisu kallaletungijale näkku ja muudavad ta ajutiselt tegevusvõimetuks. Kuid selline püstol avaldab täit mõju alles siis kui tinkpiiritus puutub otseselt kokku silma või nina ilanahkadega.

Teiseks produtseerivad Ühendriikide tööstused ka tsivilisikute tarbeks sama keemilist relva, mida kasutavad politseinikud Mace'i nime all.

Seda võib pritsida kallaletundijale näkku ning see tekitab nahal häireid ning paneb inimese kontrollimatult nutma. Huvitaval kombel on New Yorgi elanikele selle gaasi ostmine keelatud ja seda saavad kasutada ainult üksikud inimesed, kelledele on antud vastavad load.

Kuid peale selle kantakse röövlite peletamiseks igasuguseid teisi instrumente ja vahendeid nagu politseivilesid, löögiraudu (mis tegelikult on keelatud) jne. Keelatud on kanda ka eritiüübilisi nuge, millede tera lööb pidemest välja vedru abil, kuid tavalised taskunoad, kui nende tera ei ole üle nelja tolli pikk, on lubatud. Noa kandmisel pole siiski mingit praktilist tähtsust, kuna tavalisel inimesel pole üldse aimu kuidas noaga kallaletungija vastu võidelda.

Paljud New Yorgi elanikud peavad siiski kõige kindlamaks vahendiks tänavarööv list hoidumiseks alati teksiga sõita, kuigi see läheb kalliks. Inglise ajakirjanik Robert Hughes leiab aga oma elu ja varanduse hoidmiseks kõige kindlama vahendi — kolida New Yorgist ära ja asuda elama kusagile mujale.

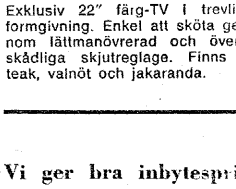
SMEDJAN

KÖIK REA kaubad... kleidi ja palitu RIIDED NÜÜD väga odavalt!

Bergwalls

Tel. 016/11 99 33

Centrum/NORDMENDE

CENTRUM/NORDMENDE COLOR 2225

Exklusiv 22" färg-TV i trevlig formgivning. Enkel att sköta genom lättmanövrerad och överskådliga skjutreglage. Finns i teak, valnöt och jakaranda.

Vi ger bra inbytespris för er gamla TV.

Lyssna på våra villkor, det lönar sig.

Affären just för Er.

SONY

Sony TC 630.

Komplett HiFi-stereobandspelare med bl. a. två högtalare. Inbyggd effektförstärkare med 2×15 W sinuseffekt. Fullständigt utrustad för inspelning av sound on sound och eko. Lågt svaj och låg distorsion bidrar till en naturtrogen ljudåtergivning. Inbyggd anpassningsförstärkare, skivspelare med dynamisk pickup kan anslutas direkt. Stora, lättavlästa VU-metrar för korrekt inställning av inspelningsnivån.
PS. Mer om tekniska data hittar Ni i GYLLINGS PRODUKT-INFO, fakta före köpet.

norrmalms radio & elvaruhus ab

Svandammsplan 2, Hägersten. Tel. 45 13 50

Shveitsi üks omapärasid: Sibulate karneval Bernis

Kesk-Aasiast pärinev sibul, mida tunti juba 3000 aastat enne Kristust ja mis Vanas Egiptuses esines ohvrianina jumalaile, esineb ka tänapäeval paljudes maades mitte ainult vürtsina ja kõhurohuna, vaid ka delikatessina. Seda näiteks Shveitsis, kus igal sügisel domineerib igas kohvikus ja restoranis sibulakook. Samuti kuulub rahvuslike traditsioonide hulka sibula aupäev, milleks novembrikuu viimane esmaspäev. Peamine pidu toimub siis Liidu pealinnas Bernis suure sibulaturu, sibulakarnevali, konfetiparaadi ja tänavail toimuva tantsuõhtupooliku näol.

Turule (või õigemini — sibulalaadale) tuuakse sibulad nii, et nad pakuvad ka silmale röömu. Enneköike teostatakse valik ja sibulad poleeritakse villase riidelapi abil läikivaks. Ei tohi esineda ühtki lahtis tkoorelibiet. Lisaks vormitakse neist kunstipärased palmikud, röngad, rosetid, kodaratega rattad, lehvikud jne. Ikka nii, et suuremad sibulad asuvad allpool, ja ikka nii, et nad reas pidevalt ja ühtlaselt muutuvad väiksemaks.

See on raske töö, mis talude naisperelt nõuab palju vaeva. Ka ei puudu kaelas kantavad sibularöngad ehk -pärjad ja väikesibulaist valmistatud rinda kinnitatavad rosetid. Meenub, et enne söda kanti nii Eestis maalaatadel barankasid (röngaskuivikuid). On loomulik, et ehtsate sibulate kõrval kantakse kaelas ka sibulakujulisi ja -värvi maiustisi (piparmünt-kompvekke).

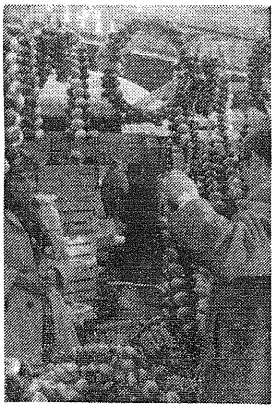
Sibulalaat Bernis võimaldab talunikel oma kauba tulusa turustamise, sest nende valik-ilusate ja kunstipäraselt kimbuks vormitud sibulate eest saadakse tavaliselt kolmekordne hind. See tasub töövaeva. Et saada ilusamaid sibulaid, rutatakse laadale juba varahommikul. Kombeks on, et äritsemine algab juba kell 5 hommikul, pimedas laternatule valgel.

Müüjatena esinevad peamiselt talude perenaised ja pereliikmed, kes oma enamikus kannavad siis ka rahvarõivaid. Ka on see tavaks, et iga linlane loeb oma kohuseks osta sibulaturult talvevarud. Selle tõttu ka juba varasel õhtupoolikul on müügilaud tühjad, ning müüjadki võivad minna lõbutsema: nooremad tänavatantsule, vanemad restorani, et töövaeva tasuks juua klaas veini ja maitsta linna sibulakooki, mida sel päeval müüvad ka kõik kaubamajad, pagariärid ja toiduainete kauplused.

Kohalikus keeles, milleks bärndeutsch, kannab sibulalaat nimetust — Zibele Märit, kuna sibulapalmikute nimeks on — Zibelezüpfe. Linna elanikkonnale Zibele Märiti päev pooleldi töövaba päev. See võimaldab kõigil sisseostude tegemise ja lisaks ka pillerkaaritamise. Novembris 1970 müüdi Zibele Märitil enam kui 60 ton ni sibulaid.

Kokku oli müügilaudu 338. Nende vahel võib kohata kõiki kodanikke — liidupresidendist kuni tänavapühkijateni. Kuid ka kuulsaid näitlejaid, kirjanikke, poliitikuid ja välisriikide diplomaate, ärimehi ja asjaarmastajad maalikunstnikke, kes rahvamurrus katsuvad seda omapärast traditsiooni jäädvustada ka värvis ja lõuendil.

On loomulik, et sibulate kõrval (ja samuti palmikuisse sõlmituna) pakutakse ka küüslauku, ning kohati ka muud maa-aedvilja, mille osas domineerivad mustjuured ja naerid. Kuid aukartust-äratav on ka konfetikotikeste läbimüük: kokku üle 500 kilo. Pärast seda kui konfetikorso

Berni sibulalaadalt

läbib südalinna, katab õhtupoolikul (pärast kella nelja) kõiki keskiinna tävaid, kus sellel päeval katkestatakse sõidukite liiklus, paks värvikirev konfetivaip.

Ka kõik inimesed on siis konfetiliibledest kirevad. Pärast tantsu lõppu, umbes kella 19 paiku, algab kibekiire tänavate puhastamine. Linna heakorra-tööliste kõrval rakenduvad siis sellesse töösse vabatahtlikena ka koolinoored, üliõpilased, äride müüjannad ja linnaametnikud, kelledest üks luuavarrele toetuv laisklеja filosofeerib: "Kõik meie elus peab kiiresti minema — ainult elu ise mitte."

Selle tõttu, et kõikjal küpsevad sibulakoogid, on ka terve linn täis omapärast rasket lõhna. Rahvas kõneleb sibulaparfüümist, mis katab kadel küpsetatavate kastanite kirbe lõhn. Talumehedki ostavad neid kuumi kastaneid peotäite viisi, ja siidruvad siis sibulaturu jatkuna esinevale tavalisele aastalaadale, kus müügil piibud, traksid, keraamikakaubad, konnasilmi arstivad vedelikud, lehmakellad ja muu pudi-padi. Nende laudade ette koonduvad ka üksikud tuttavate grupid, kelle lai jutt haarab mitte ainult lõikuse- ja tööprobleemid, vaid ka poliitika.

Palju kõnet ja kirumist on talunikel ka linnas vohavast suurest vahekasust kaubanduses. Üteldakse, et tes oskab äritseda, see on ka rikas. Näitena esitatakse piim. Talunikele makstakse nn. joogipiima (Trink milch) liitrist ainult 0,24 franki, tarbija maksab sama piima eest kaubamajas 0,85 franki mujal veel rohkemgi. Nii on piima vahekulud tootjast tarbijani tervelt 0,60 franki igalt liitrilt.

Seda ei loeta enam ei tarbijate ega tootjate poolt normaalseks. Talunikud on valitsusele vähemalt tänulikud selle eest, et nad oma sibulad (ikka veel kehtivate rahvuslike traditsioonide tõttu) võivad turustada vahetult: otse tootjalt tarbijale.

Erakordset muret valmistab talunikele ka õhu, vee ja mulla saastumine ja saastamine. Sellestki kõneldakse Zibele Märitil, ja eriti siis, kui ostjad nõuavad nn. bioloogilisi sibulaid. Kuigi sibula- ja aedviljatalumikud ei kasuta kunstväetist, ei saa nad enam toota endisele "bioloogilisele mõistele" vastavat aed- ja juurvilja, sest puhas ei ole enam isegi vihmana sadav vesi, või see vesi, mis talunikel kasutada oma põldude ja aedade niisutamiseks.

Selle muutuse kohta, mis toimub looduses, ütleb üks täis kibedust sibulatalunik: "Me võime kord Marsil maanduda, see on võimalik, kuid ööliblikaid (Nachtfalter), kes viimaste aastate jooksul on hävinud, uuesti luua, see ei ole enam võimalik."

—E.

EPL ristsõna nr. 3

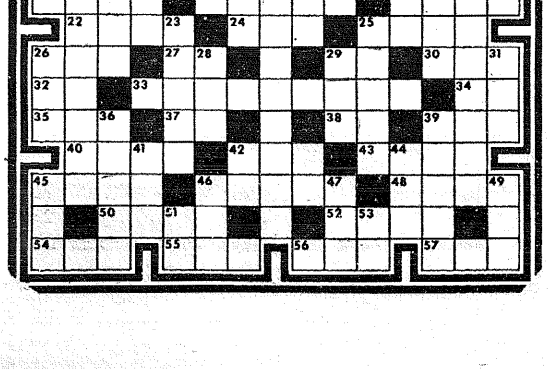
Paremale: 1 ladinakeelne tervitus 2 liha liik 5 naise nimi Piiblist 8 Hammarskjöldi eesnimi 10 semiitide jumal 13 pink 15 tegi lahti 17 kihlatu 20 tuntud suvituskoht Eestis 22 Vana-Kreeka sõjajumal 24 kino end. Tallinnas 25 kreeka täht 26 Hispaania kangelane (1040-1099) 27 kõrge aade 29 alumiinium 30 roheline väli 32 üks Balti riikidest (lüh.) 33 Hjalmar Bergmanni romaani peakuju, hiljaaegu aktuaalne televisioonis 34 lüh. rootsipärane mehe nimi 35 Skandinaavia lennuliin 37 hispaania artikkel 38 germaanium 39 vankri osa 40 sea häälitsus 42 progress 43 suur kamakas 45 metsik viha 46 peksuriist 48 tavaline venepärane mehe nimi 50 looma kehaosa 52 samm 54 X 55 vaja sõudmisel 56 puusepa töömaterjal 57 kuulus saksa pianist ja Beethoveni tõlgendaja.

Alla: 1 pelgliku 2 värdjas 3 tema 4 edev 6 naisolevus 7 firma liik 8 kreeka täht 9 portugali end. koloonia India vetes 11 paik 12 maakond Prantsusmaal 14 jook. 16 küla Jõhvi lähedal 18 raadium 19 ühendatud riigid (ingl. k. lüh.) 21 raudteejaam Valga-Petseri vahel 23 läkitus 25 Eesti kirjandusteadlane ja Stockholmi Eesti Gümnaasiumi õppejõud 26 do-bemoll 28 kanton Shveitsis 29 elektritarbete suurfirma Saksamaal 31 intern. appihüüd 36 kanal ja linn Egiptuses 39 kala 41 tera 42 negatsioon 44 tagavaraladu 45 end. Eesti riigivanem 46 REE sekretär 47 puhas saviaine 49 võta naine! 51 baatium 53 sinu.

Lahendus 2:

Paremale: 1 minu 4 KAK 6 sind 9 Inge 10 alam 11 üksi 13 Nõu 14 Saku 16 tau 17 palge 19 lär 20 AIK 21 ell 23 kallis 25Luanda 28 millal 32 kandva 35 tee 36 uhe 37 akt 39 reede 40 era 42 Mari 44 puu 45 elad 46 Isar 47 Jaik 48koot49ara 50 tean.

Alla: 1 müüt 2 nisu 3 uni 4 kenaks 5 kaugel 6 SAS 7 imal 8 duur 12 kana 15 käed 17 pii 18 elu 20 alalt 22 laine 23 Kim24Lil 26 nad 27 ava 29 inka 30 aer 31leepra 32 kuduia 33 ahe 34 vara 37 amok 38 trio 40 Elke 41 Aden 43 ist 45 eit. tuntud koorilaulu algus: kallis Mari, kaugel elad, millal kandva sind mu käed.

Telefoniabielu Venes

Hea on see, mis hästi lõpeb... Nõustasin pühapäeval kaugeköne Odessasse Petja Plitshkiniga... Tutvusin temaga plaazhil, oleme nüüd kirjavahetuses. Sümpaatne, brünett, Luuletaja... Aga lõppude lõpuks on ju vaja teada, kas ta teeb mulle abiellumisettepaneku või mitte!

Kella 2-ks tellisin kaugeköne Odessasse, kuid kell on juba üheksa.

— Liin on koormatud! — kinnitab telefonistka.

Kell on juba kümme, aga ikka ei anta mulle Odessat!

— Huvitav, — küsin, — kas Kiieviga on liinid samuti ülekoormatud?

— Ei, — ütleb naisametnik, — võite kõnelda.

— Siis, — ütlen, — andke mulle ühendus Vasja Troshiniga Kiievis...

Sain temaga plaazhil tuttavaks. Blond. Füüsik... Aga lõppude lõpuks tuleb ju otsustada: kas ta mõtleb mulle teha abieluettepanekut või mitte?...

Mind käsutatakse kabiini nr. 5 Võtan toru ja kuulen üht häält.

— Kas olete nous, — küsib hääl — minuga abielluma?

Ja kohe katkeb ka ühendus...

Kuni ühendus jälle jalule seatakse, mõtlesin kogu aeg Vasja Troshini peale — igal juhul on need Kiievi mehed täitsamehed.

— Muuseas, teile teadmiseks, teie kõnelesite äsja Simferoopoliga, — ütleb telefonineiu.

— Simferoopoliga? !

— Teie ärge siin närveldage, — ütleb telefoniplika. — Rahustage ning oodake, kuni ühendus jälle jalule seatakse...

Aegapidi rahunen ja siis meenub: muidugi, mul on üks plaazhi-tuttav ka Simferooplis! Nime ei mäleta. Te pole aga ei füüsik ega lüürik... kuid punapealine. Ja siis karjub telefonineiu.

— Ruttu viiendasse kabiini! Ühendus on jalule seatud! Selgub, et teie kõnelesite koguni Rostoviga... Nüüd on siis ühendus täpne!

— Missuguse Rostoviga?

— Oblasti pealinnaga!

— Lõppude lõpuks, kas võite kindlaks teha missugusest linnast tehti mulle abieluettepanek?

— Jookske viiendasse kabiini!

Jooksen viiendasse, tõstan kuuldetoru... Tema! Sama hääl, mis tegi mulle abieluettepaneku!... ja tõesti on ta Rostovist. "Kes on mul seal Rostovis?" — mõtlen. Kuidagi ei tule meelde, tunnetan aga, et täitsamees. Tuleb välja, et kah punapealine...

— Niisiis olete nõus minuga abielluma? — küsib hääl.

"Loodan ainult", mõtlen, — "et ühendus vaid ei katkeks!" Ja telefoninäkk on nii mõistlik, et palub korrapidajat, et ta ei katkestaks ühendust. Ikkagi on mängus eluline küsimus...

— Teil on veel üks minut kõnelemiseks aega, — kostub korrapidaja hääl.

Ja sel hetkel langetasin ma otsuse.

— Olen nõus! — karjun torusse.

Peab rabama. Järgmine kord ei saa võib olla üldse mõne meesolevusega ühendust!...

("Krokodilli" põljeton nõukogude telefoniasjanduse iseloomustamiseks.)

Lembit Aring Eskilstuna ES uus esimees

Eskilstuna Eesti Selts pidas laupäeval, 13. veebr. oma peakoosoleku. Koosolekut juhatas härra M. Jüris. Vaadati läbi ja kinnitati tegevuse, kassa ja revisjoni aruanded. Tuleva aasta tegevuskavasse võeti suvepäeva korraldamine, aastapäeva, peo, teatrietenduste ja loengute korraldamine, kaasaaitamine Eesti Vabariigi aastapäeva aktuse korraldamisel, bridzhimäng ja klubitegevus.

Uude juhatusse valiti härrad L. Aring, L. Pella, H. Reiter, O. Uusleer ja M. Kiiver. Järgneval ametite jaotamisel sai uueks esimeheks majandusteadlane Lembit Aring.

Peakoosolek avaldas tänu senisele esimehele härra Eduard Karjellile,kes 20 aasta jooksul esimehena seltsi tegevust juhtinud ja sedamoodi kõikumatut pa iootlikku meelsust üles näidanud.

Saksa kirik kutsub külla A. Viisimaa

Aarne Viisimaa ettekanne maailmakuulsatest Oberammargau kannatusmängudest tuli teatavasti eelmisel nädalal Eesti Kultuuri Koondise ja Stockholmi Eesti Koguduse ühisel korraldusel esitamisele Jakobi kiriku koguduse saalis. Ettekanne sai suure publikumenu osaliseks – saal oli tulvil kuulajaist, kes pingsa huviga jälgisid Aarne Viisimaa huvitavat ja sisukat ettekannet.

Nagu kuuleme on pealtkuulajate hulgas viibinud ka kohaliku saksa koguduse juhatuse liikmeid, kes varem on elanud Tallinnas ja valdavad eesti keelt. Aarne Viisimaa ettekanne Kristuse kannatusmängudest on neid nii haaranud, et nad on soovi avaldanud, et Viisimaa esineks oma ettekandega ka nende koguduse liikmeile. Ettekanne tuleks seks puhuks muidugi tõlkida saksa keelde, muusikalised ettekanded on originaalselt saksakeelsed. On juba kokku lepitud, et Aarne Viisimaa esineks Stockholmi saksa kogudusele 31. märtsil.

Edasi kuuleme, et Stockholmi Eesti Algkool tahab saada eri ettekande Oberammargau kannatusmängudest oma õpilasile ja lastevanemaile. Aja suhtes ei ole veel kokku lepitud.

Samuti ei ole veel kokku lepitud, millal tulevad ettekanded kannatusmängudest Eskilstunas, Norrköpingis ja Göteborgis. Läbirääkimised on käimas.

Heine – Raus Ühendriikide ülemkohtusse

WASHINGTON — E erik Heine, kelle 110.000 dollari suurune nõudmine Jüri Rausi vastu laimamise pärast kuue aasta kestel pole leidnud rahuldamist, kaebas nüüd edasi USA ülemkohtusse.

Teatavasti Jüri Raus nimetas Eerik Heinet avalikult N. Liidu agendiks. Jüri Raus väidab, et ta tegi seda USA Luure Keskasutise (CIA) ülesandel. Kuna seaduste kohaselt CIA ei pruugi oma tegevuse kohta andmeid avaldada riikliku julgeoleku huvides, jätsid alamad kohtuastmed Eerik Heine nõudmise tagajärjeta.

"Washington Evening Star" kirjutab sel puhul, et Heine advokaadid taotlevat ülemkohtus CIA saaduse õiguse varjamise kitsendamist.

Demonstrant Kanada eesti lehe ruumes

TORONTO (EPL) — A jalcht "Meie Elu" teatab, et ta on kaevanud kohtusse eestlase Lembit Kõva, kes 4. veebruaril veidi enne kella 17 tulnud Toronto Eesti Majas asuvaisse lehe talituse ruumidesse, kus töötas üks naisametnik ja hakkas kiskuma katki ajalehti.

Seejärele löönad ta eest ära lukustatud toimetuseruumi ukse ja puistanud seal põrandale käsikirjad ja arhiivmaterjalid. Ajalehe juhatus kutsus kohale politsei.

Lembit Kõva on tuntud spordimees ja võitis jaanuaris Muskoka 30 km suusamaratoni. Mis puhul demonstratsioon toimus, ei ole selge.

Informatsioon ja parlamentaarsed töömeetodid

Liberaalse erakonna esimees Jaak Maandi ettekanne Esinduskogus 23. jaanuaril puudutas peamiselt informatsiooni probleeme ja parlamentaarseid meetodeid. Ta tähendas enneköike, et Liberaalne erakond võib oma töö Esinduses rajada nendele alustele, mis loodi koostöös teiste rühmitustega juba eelnenud tööperioodil. Edasi märkis Jaak Maandi üldjoontes järgmist:

— Võib esitada väga suurejoonelisi kavu. Võiksime eeloleva aasta kavva võtta Eesti vabastamise, kultuurautonoomia eestlastele Rootsis või isegi eestlaste iibe tõstmise. Siin tulevad aga mängu meie ressursid. Nii majanduslikud kui inimlikud. Ja ressursid on teatavasti alati piiratud, ning eriti, võrreldes kõikide meie soovidega, isegi väga kasinad. Seepärast on oluline, et me võimalikke ressursse õigesti ära kasutame.

— Esinduse olemasolu on rajatud valijaskonnale, kes moodustab ka Esinduse tähtsaima ressursi. Esindus peab seepärast tulevikus palju enam rõhku panema valijaskonna ja kogu meie üldsuse informeerimisele kõigest sellest, mis ta teeb või kavatseb teha. Siiani on informatsioon olnud kahjuks puudulik. Seda on jagatud peamiselt seoses valimistega. Kõik need, kes valimistööst sügisel aktiivselt osa võtsid, kogesid kindlasti, et teadmised Esindusest on mitmeti puudulikud. Selgitustööst oleneb ka Esinduse majanduslik toetus. Kui ollakse teadlik sellest, mida esindus teeb, siis tuleb ka toetus. Toetust ei anta ainult kõlvate loosungite pärast.

Olukorda on võimalik parandada, kui Esinduse vastavad organid kasutavad ära ajakirja "Kontakt", Esinduse "Informatsiooni" ja ajakirjandust pideva ja asjaliku informatsiooni andmiseks.

Esinduse valitud saadikuid on kokku sada. Aga kui palju nendest võtavad osa või on üldse teadlikud sellest, mis Esinduses juhtub. Ka selles osas esineb teatud informatsiooni levitamise probleem, millest tuleb üle saada. Esinduse saadikud on kindlasti odavaimaks ja efektiivseimaks reklaamibürooks Esindusele. Muidugi eeldusel, et neil on materjali Esinduse kohta. Kontakt saadikuiga on veel olulisem informatsiooni saamiseks valijaskonnalt. Esindus ei ole organisatsioon, mis peab eestlaskonna arvamisi ette kirjutama. Vaid vastupidi — peab esindama, peab välja selgitama eestlaskonna väga mitmesuguseid seisukohti paljudes küsimustes. Ja siin on tähtsad kõik saadikud. Iga ühel nendest on oma suur või väike omaringkond, kellega võib ühendust pidada.

— Seoses saadikuiga tuleks puudutada ka seda suurt noorte juurevoolu, mida vist pärast igat Esinduskogu valimist on võidud heameelega nentida. Need nn. Esinduse noored moodustavad kahtlemata väga tähtsa ressursi, mitte hästikasutatud ressursi. See nähtub isegi sellest, et nooremast saadikute grupist on suur osa neid, kes tegevusest osa ei võta ja kes end teist korda valida ei lase. (Viimastel valimistel tuleb ms. märkida ka üsna kõrget väljalangemise protsenti just noorte kandidaatide hulgas. Seega ei ole ka enam õige, et ainuüksi noorus toob hääli). See kõik peaks tähendama, et noorte juurevool on tegelikult ainult positiivsem külg noorte läbivoolust. See küsimus puudutab kogu Esindust. Ei piisa ainult seletusest, et noortel pole huvi. Tuleb küsida, miks neil huvi kaob?

Huvi oleks kahtlemata suurem ja töötuju kõigil parem, kui Esindus suudaks püsida selgel parlamendi joonel, kus saavad kajastuda nii noorte kui vanade vaated ja kus kellelgi, ka mitte enamusel, pole luba õigeid vaateid ette kirjutada.

— Esinduse töö otsene juhtimine ja praktika läbiviimine peab toimuma juhatuses. Nüüd on moodustatud uus juhatus rühmade proportsionaalsuse alusel, kusjuures iga rühm töötab loomulikult oma programmi järgi. See tähendab muidugi ka seda, et Liberaalne erakond ei ole juhatusse minemisega seoses muutnud oma seisukohti. Üldiselt ei tohiks aga programmilised erinevused olla juhatuse töös takistuseks, kuna suur osa

Jaak Maandi

tööst on — või peaks olema — esinduskogu otsuste täideviimine. Rühmade kokkuleppe kohaselt on juhatus saanud endale kolm lubavat abiesimeest, kellede kätes peaks töötajuhtimine sujuma väga edukalt.

— Olen kõnelnud meie jõudude efektiivsemast ärakasutamisest ja nimetanud seejuures Esinduse valijaid, Esinduse saadikuid ja Esinduse juhatust, keda tuleb õigesti ära kasutada, ennekui minna kuskilt väljaspoolt abi paluma. Lahendus probleemidele peitub suurel määral mõistetes informatsioon ja parlamentaarsed töömeetodid.

Ülemaailme eesti kalapüügi võistlus Eesti Päevadel 72

TORONTO (EPL) — Toronto Eesti Öngitsejate ja Jahimeeste Selts pidas möödunud pühapäeval Eesti Majas oma korralise aastapeakoosoleku, mis oli esimeseks tänavuseks eesti organisatsioonide peakoosolekuks Torontos. Koosolekul algatati uuelaadse ürituse korraldamise mõtet, nimelt korraldada 1972.a. suvel, mil Kanadas toimuvad ülemaailmsed Eesti Päevad, kalapüügivõistlus kokkutulevate kalasportlaste vahel.

Alganud tegevusaastal tahab selts jatkata oma kindlakskujunenud tegevust kalaspordi ja jahinduse arendamisel, korraldades samaaegselt filmiõhtuid ja loenguid, aidates kaasa Toronto eestlaste Suvepäevade korraldamisele, toetades looduskaitselist tegevust koos samaisusliste kanadlaste organisatsioonidega jne. Tegevuskava arutamisel tõstatas koosoleku juhataja E. Eerme ülemaailmse kalapüügivõistluse korrldamist 1972.a. suvel, mil Kanadas toimuvad ülemaailmsed Eesti Päevad, kuhu tõenäoliselt saabub ka rohkelt kalaspordihuvilisi teistelt maadelt.

Uue algatuse kohta võeti positiivselt sõna ja Aug. Nüüdi ettepanekul anti uuele juhatusele täielik volitus küsimuse lähemaks kaalumiseks ja vajalikkude eeltööde tegemiseks, kusjuures kalapüügivõistlus kaasmaalaste vahel peaks teostuma koostöös Eesti Päevade peakomiteega.

Asukohaliselt võiks see toimuda mõne järve ääres, kus on suuremal hulgal eestlaste suvilaid.

Uue juhatuse valimisel valiti seninе esimees Leo Lilleberg kolmandat korda esimeheks tagasi, kuna juhatusliikmeiks valiti V. Gaisheimer, Arvo Sepp, Karl Paap, Victor Kaldro, H. Viiding, Erna Maripuu, Hugo Lilleberg, Albert Lukk ja Hilja Tomson. Välissekretäriks valiti Eldur Jõe ja revisjonikomisjoni liikmeiks Maks Lilleberg, Jüri Ramjalg ja Heldur Suurna. Aukohtu liikmeiks valiti V. Tera ja K. Eerme ning Eesti Liit Kanadas esinduskogusse A. Nüüd ja J. Jaanpärk.

Kiriklik elu üha enam ilmalikumaks

Ühes hiljutises "Rahva Hääle" numbris avaldati pikem artikkel usuvastase elu kohta okup. Eestis: "Möningaid tähelepanekuid ateistlikust kasvatustööst".

Partei propaganda- ja agitatsiooni-osakonna lektor E. Randrütt kurtis selle sissejuhatuses, et ka tänapäeval kohtakse neid, "kes käivad kirikus, täidavad usukombeid, usuvad üleloomulikesse jõududesse". Sellepärast olevatki "ateistliku kasvatustöö parteiline juhtimine ka praegu tähtis parteitöö osa, millele tuleb senisest enam tähelepanu pöörata".

Usuvastase võitluse "positiivsete saavutustena" toob ajaleht näiteid ainult ühest rajoonist. Rakvere rajoonist, kus olevat möödunud aastal ilmalikud matused kiriklike matuste kõrval ülekaalus olnud. Ilmalikke matuseid olevat toimunud 60 protsenti. Ilmalikuks olevat muutunud ka laste-ristimised, mis nüüd kannavad nimetust "pidulik sünniregistreerimine ja nimepanek". Seitsmeteistkümnest "nõukogudelikust kalmistupäevast", s.t. endisest kabelipühast, olevat rajoonis osa võtnud 20 000 inimest. Viimane fakt tõendab, et kodumaal püsib kiriklikku ellu suhtumine endisena, hoolimata sellest, et agitatsioon on selle vastu suur.

Konst. Päts Kaasani hullumajas?

N. Liidus eksisteeriva põrandaaluse liikumise üks viimaseid bülletääne, mis on jõudnud vabasse lääne, sisaldab m.h. informatsiooni N. Liidu mentaalhaiglatest, s.t. hullumajadest, kuhu saadetakse kirjanikke ja teisi vaimuinimesi, kes julgevad kritiseerida nõukogude korda või avaldada proteste selle väärnähtuste vastu.

Bülletäänis on ütelnud ms., et Stalini-ajastul oli vaid üks selliseid "haiglaid" ja nimelt Venmaa Euroopa-poolel — Kaasanis. Selles "haiglas" olevat viibinud ka endine Eesti Vabariigi president Konstantin Päts ajavahemikul 1941—56. Lisatakse ka varemkuuldud lugu, et K.Päts viibinud vahepeal vanadekodus Viljandis, kuid sealt tulnud teda uuesti Kaasani toimetada nende massiliste külastuste tõttu, mis talle Viljandis osaks saanud.

Vene agentdiplomaadid Saksa Liiduvabariigis

BONN (EPL) — Nõukogude Liidu saatkonnas Lääne-Saksamaal töötavad "diplomaatidena" mitte ainult KGB, vaid ka militaar-salateenistuse GRU (Glawnoje Raswedywatelnoje Uprawlenije) ametnikud.Neist ühena avastati 1970. aasta lõpul Pjotr F. Borovinski, kes oli ametlikult saatkonna poliitilise osakonna esimene sekretär. tegelikult aga GRU kolonel ja GRU legaalne resident (ametisikuna Lääne-Saksamaal viibiv Moskva spionaazhiteenistuse juht).

Borovinski tabati otse teolt: ta ilmus 23. novembril 1970 ühe agendi korteriisse just siis, kui Lääne-Saksa salateenistus teostas seal läbiotsimist. Borovinski tuli siis selle raketijärele, mille muretses talle Bonnis elunev agent Daniel Walczak oma lääne-saksa armees teeniva poja kaudu. Venelaste poolt soovitav relv oli n.n. väike-rakett tüübist DM-19 (1,3 meetrit pikk). Et Walczaki poeg pidi raketi muretsema vahemehe kaudu,siis sai ta oma isalt — ja Borovinskilt tasutuna — selle ülesande täitmiesks 20 000 marka. Vahemees aga reetis selle kava Lääne-Saksa MAD-le (Militärische Abschirmdienst), kes organiseeris siis pärast raketi "müümist" spioonile kõigi asjaosalist etabamise.

Enne raketi muretsemist Moskva GRU-le sai Borovinski oma agendilt sõjaväies kasutatava raadio-sideaparaadi tüübist SEM-25. Monteerituna osadeks saatis ta selle aparaadi diplomaatilise postina Moskvasse. Ka need aparaadi osad transportis ta isiklikult Walczaki korterist Bonn-Rolandeckil asuvasse Nõukogude Liidu saatkonda.

Diplomaatilised suhted Bonni-Moskva vahel loodi 1956. aastal. Sellest ajast peale kuni tänaseni avastati ja tabati kokku 22 vene diplomaati, kes Moskva salateenistuse ametnikena juhtisid ja organiseerisid spoonide tegevust Lääne-Saksamaal. Avastamisel jäid nad "diplomaatidena" karistamata, kuid pidid lahkuma Lääne-Saksamaalt. Neist esimene — Perminov — avastati juba 1958. aastal, kaks aastat pärast saatkonna avamist.

Neist vene diplomaatidest, kes avastati kui spioonid, olid 16 kõrgemat aukraadi omavad KGB või GRU ohvitserid. Enamik neist olid "diplomaatidena" kas saatkonna- või kaubandusnõunikud. Näiteks Wladimir I. Zyganov, kelle spionaazhierialana esinesid plaanid püstloodis startivate lennukite ehitamiseks ja kõik elektron-süsteemid. Aravatakse, et Bonnis-Moskva saatkonnas — töötavast on umbes 200 venelasest 30 on KGB ja 20 GRU ametnikud.

— e.

Vene spioondiplomat Borovinski

● Spånga kirikus kuulutati 6. veebruaril maha Tõnis Liblik-Naessén ja Berit Jones.

Viinaga sahkerdaja "tahtis aidata hädalisi"

Varu-Jaagupis teeninduskombinaadis "Viru" töötab vastuvõtupunktis "väikesel tööotsal" Ludvig Tempomees, kes pidas Landil salakõrtsi või "öölokaali" ja jäi nüüd vahele. Kui uskuda sovjeti reportaazhi, siis olevat Tepomees andnud avalikkusele järgmise seletuse:

Kelle asi see on, et mul kodus viinaladu on! Kellele ma külas viina pakkumas olen käinud või keda enda poole jooma kutsunud? Napsisõbrad tulevad ise, endal juba ninad õlised. Olen mõnelegi ütelnud, et aitab küll, aga nad manguvad nii kaua ja ilusasti, kuni mul süda härdaks läheb. Kellel raha, saab "Ekstra". Mõnel pole aga nelja-viit rubla "Kubani kibeda" eest välja panna ja siis pakub oma pintsakut või isegi pükse. Mida mina vana inimene pintsaku või pükstega teen? Aga raha tuleb koguda. Lihtsalt vastutulelikkuse pärast pidin seepärast veel vanas eas koduveini tegemise selgeks õppima, et hädalisele pudel või paar oma vabriku toodangut pihku pista. Taks on 1.50, paremast ja kangemast olen ka 2 rubla küsinud ning pärast pudeli tingimata tagasi nõudnud. Vaat niisugused on need küla joodikud, keda mina heast südamest teenindan.

Neile pole kunagi küllalt. Annan pudeli, nemad küsivad kaks, et sõbrale ka vaja. Anna kaks, aga mis nemad teevad? Tahavad kellegagi kahasse võtta, et oleks nagu seltsim juttu puhuda. Mis mul muud üle jäi kui suuremad viinatagavarad töökotta peita.

Ah et kui palju seda luu- ja kondivalurohtu on aastaga maha müüdrud? Või ma selle üle rehnutti pidanud olen. Ei mul ole peeni linnakombeid, apteegikaalu ega grammiklaasi. Aga nüüd näe, õnnetus kaelas! Viinalaar ja koduveinid võetakse köik ära Ütlesin küll, et matusevarud, aga kes uskus. Mis mina, vana mees, elan kuidagi kaotuse üle ja hakkan jälle otsast peale. Aga kahju on Viru-Jaagupi poistest. Kes neid nüüd öösiti viina ja veiniga varustama hakkab? Seni oli tee tuttav — Landi pere värav oli jänustele alati valla. Aga nüüd öeldakse, et mina spekuleerisin! Ei spekuleerinud ühti. Nii nagu Viru-Jaagupi poest ostsin, nii selle solkimata edasi müüsin. Ma täidan ju meie poe plaani. Olen aus inimene, kes tahtis hädalisi aidata.

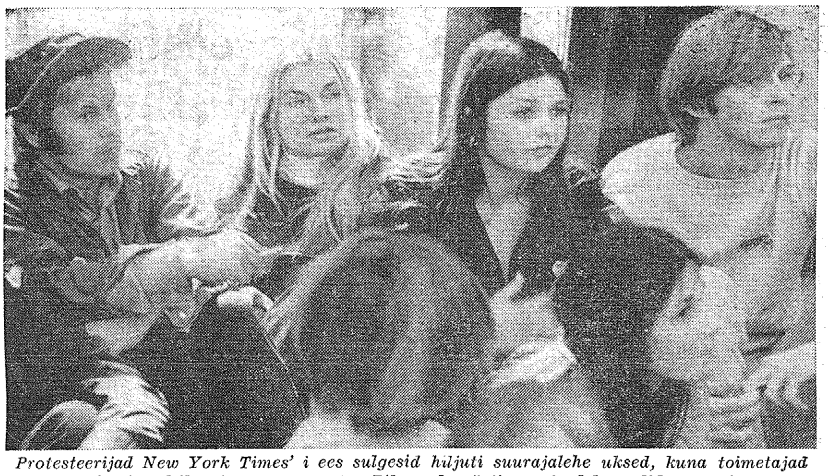
Kultuuripäev Göteborgis

Göteborgi eesti organisatsioonide esindajad pidasid 4. veebruaril Eesti Majas koosoleku, kus arutleti kultuuripäevade korraldamise küsimust Göteborgis.

Võeti üksmeelselt vastu seisukoht, et kultuuripäevad korraldatakse selle aasta novembrikuu jooksul. Kokkutulnud esindajaist — neid oli 12 — moodustati kultuuripäevade peakomitee ja valiti viieliikmeline juhatus. Otsustati lähemal ajal asuda töötoimkondade kujundamisele, kusjuures toimkondade koosseisude täiendamine pädevate isikutega teostub koopteerimise korras.

Koosolekut juhatas Gerhard Peet ja protokollis Susanna Tomson. Juhatusse valiti Jakob Aljas, Evald Lilleste, Arvi Moor, Gerhard Peet ja Susanna Tomson.

KOITJÄRVE NOORTELE Scoutikaru TALLINN s. Estinfarmi sõjatee GÖTEBORG POSTSIÕ 528427

Protesteerijad New York Times' i ees sulgesid hüjuti suurajalehe uksed, kuna toimetajad ei tunne huvi Baltikumi saatuse vastu. Pikapeale võeti noorte delegaadid vastu ja vabandati aktuaalsemate probleemide rohkusega, kuid lubati edaspidi asja parandada. Paranemist ei ole aga möödunud kuude jooksul toimunud ja BATUN-i noored plaanitsevad uut protesti-istumist. Pildil paremal kaks eesti noort — Rita Illisson ja Lembitu Sõrra — koos läti ja leedu noortega New York Times' i ees.

Mida sotsialism ei ole Sarkastilisi kinninaelutamisi

Sotsialismist ja tema tähtsusest moodsas ühiskonnas, inimkonna arenemisloos ja tarvidusest töötava klassi elustandardi tõstmiseks jne. kõneleb ja kirjutab tänapäev terve maailm, kõige enam muidugi kommunistid ja nende käsitased, kellel nii mõnigi kord aimu pole, mis sotsialism öieti on ja selle sõna ja mõiste ümber ööd kui päevad filosofeerivad. Shveitsi Ost-Instituudi poolt väljaantavas ajakirjas Zeit Bild nr. 26 — 30. dets. 1970 on toodud kommunst Leszek Kolakovski kirjutis sellest, mis sotsialism ei ole ("Was ist Sozialismus nicht?"), mis selgesti näitab, kuivõrd vildakult just kommunistid vaatavad sotsialismile.

Tähendatud poola filosoof, kes vahepeal oli sunnitud kodumaalt põgenema, on praegu dotsendiks ühes USA ülikoolis Kalifornias. Ta oli enne emigreerumist marksistliku filosoofia professoriks Warssavi ülikoolis, loeb ennast veel praegugi kommunistiks, kuigi teda vahepeal parteist välja heideti. Mida tema kommunistina sotsialismi all ei mõista, selgitab ta tähendatud artiklis, nimelt võimu teostamist abinõudega, millised on tarvitusel tänapäeva "sotsialistlikes" maades. See ei käi ainult Stalini ja Brezhnevi,vaid samal viisil ka Gomulka ja Giereki ja teiste sarnaste härrade rezhiimide kohta. Muide kirjutas Kolakovski allpool lühendatud kujul toodud teksti omal ajal Warssavi üliõpilaseleht "Po Prostu", mida aga leht avaldada ei saanud, kuna ta enne avaldamist jäädavalt suleti.

"Meie ütleme Teile, mis sotsialism on", algab teadlane. "Kuid enne seda peame Teile ütlema, mida sotsialism ei ole. See on küsimus, mille kohta meil kord oli sootuks teistsugune arvamus kui tänapäeval".

"Tähendab, et sotsialism ei ole", jatkab autor, ja sellele järgneb pikk loetelu, mida kahjuks ei saa täielikult ära tuua:

Seltskond, milles keegi istub, kes ei ole mingit roima toime pannud ja ootab politsei tulekut. Seltskond, milles loetakse kuriteoks olla mõne roimari vend, öde, poeg või naine. Ühiskond, milles inimene muutub õnnetuks, kui ta avaldab oma arvamust, ning õnnelikuks kui ta seda ei tee. Ühiskond, milles on kõige parem elada, kui üldse puudub isiklik arvamus ükskõik mis asja kohta. Seltskond, kus keegi on seetõttu õnnetu, et ta on juut, ja teine õnnelik, et ta seda ei ole. Riik, mille sõdurid okupeerivad mõne teise riigi maa-ala kiiremini kui seda suudavad teha teised sõdurid. Maa, kus igaühe käsi käib paremini, kui ta kiidab selle maa juhtkonda. Riik,kus võidakse igatühte ilma kohtuotsuseta süüdi mõista. Maa, mille juhid ennast määravad ametisse ja kus 10 inimest elab ühes ainsas toas ning kus valitseb kirjaoskamatus ning esinevad rõuged. Riik, kes ei luba igaühel sõita välismaale, Riik, kus leidub rohkem salakuulajaid ja agente kui halastajaõdesid ning enam inimesi vanglates kui haiglates. Maa, kus funktsionääride arv kiiremini kasvab kui tööliste oma.

Riik, kus peab valetama ja kus tuleb varastada, et ellu jääda. Maa,kus peab kuritegusid toime panema. Riik, kelle valduses veel on asumaid ajal, kus nad terves maailmas on kadunud või kadunemas ning kus tehakse — teoreetiliselt muidugi — maha maid, kus veel leidub asumaid endisest ajast. Riik, mille naabrid siunavad geograafiat, mis neid on paigutanud kommunistlike maade naabrusse. Maa, kus valmistatakse eeskujulikke sõjaväelennukeid ning tarvitamiseks kõlbmatuid kingi.Riik, milles argpüksid elavad paremas olukorras kui vahvad inimesed ja kus kohtutes kohtualuse kaitsjad pea alati on ühel arvamusel prokuröriga, kus valitsevad türannia, imperialism, oligarhia ning bürokraatia, Ateistlik riik, mille elanike enamus otsib abi ja tröösti kirikus. Maa, kus annetatakse auhindu vale autoritele ja mille võimukandjad teavad maalikunstist rohkem kui kunstnikud ise.

Riik, mis nõuab oma kodanikelt, et neil kõigil oleks üks ja sama maailmavaade, et nende arvamused filosoofia. rahvamajanduse, kirjanduse ja moraali suhtes ühtuksid. Riik, mille valitsus määrab kindlaks oma alamate õigused, mille alamad aga ei saa kindlaks määrata oma valitsuse õigusi. Riik, kus igaüks on vastutav oma esivanemate tegude eest ja kus üks kodanike osa teenib kuus vähemalt nelikümmend korda rohkem kui kõik teised kokku.

Maa, kus tarvitatakse natsionalistlikke lööksõnu ja kus valitsuse arvates on tema võim kõige tähtsam tegur riigis. Maa, kus sõlmitakse leping kuritegevusega ja siis kohaldatakse ideoloogia vastavalt sellele lepingule. Riik, kes soovib, et tema välisministeerium määrab kindlaks terve inimkonna poliitilise seisukoha ja kus ei suudeta teha vahet vabastamise ja orjastamise vahel. Riik, milles rassivaenu propagandistidel on vabad käed talitamiseks oma heaksarvamise järele. Riik, mis ennast juba seepärast sotsialistlikuks peab, et ta on eraomanduse likvideerinud. Riik, millel on raske vahet teha revolutsiooni ja relvadega kallaletungi vahel. Riik, mis ei arva, et inimesed sotsialismi all peaksid õnnelikumad olema kui ilma sotsialismita ning sellele vaatamata ennast armastab nimetada sotsialistlikuks ja sellega veel igal parajal ja mitteparajal ajal hoobelda.

Ühiskond, mis on väga nukrameelne ning moodustab seisuste süsteemi, kus valitsus hästi tunneb rahva tahet, enne veel kui ta seda tahtmist uurima hakkab. Kus tähtis on, kuidas keegi vaatab ajaloo arengu peale. Ühiskond, kus filosoofid ja kirjanikud ikka kordavad sama,mis ütlevad ministrid ning kindralid, kuid alati pärast nende. Ühiskond, kus linnade plaanid loetakse riiklikuks saladuseks, kus ette teada on, missuguste tagajärgedega mööduvad valimised, ja mis omab maailmamokond, kus mõne riigiosa elanikkond nopoli teadusliku edu suhtes. Ühisviiakse vastu tahtmist üle kuskile teisele kohale. Riik, kus töölistel pole mingit mõju valitsuse tegevusele ja kus ajalooteadlased on poliitikute käsilasteks. Riik, mille kodanikud ei tohi lugeda kaasaja suurimaid kirjandusliikke teoseid ning kus tuleb kaua kannatada ennem kui saab arstiabi. Ühiskond, kus leidub kerjuseid jne.

Ja nüüd, lõpetab autor, ütlen Teile, mis sotsialism on: ta on üks tore asi.

OSKAR ANGELUS

Kreml tahab kaaperdajate asjas lepingut

MOSKVA — Pärast aastaid kestnud täielikku ükskõiksust, on N. Liit hakanud nüüd tõsiselt huvi tundma lennukite kaaperdamise vältimise vastu.

Nii näiteks püüavad Msokva esindajad nüüd lepinguid sõlmida Jaapaniga ja teiste N. Liidu naaberriikidega, et need annaksid välja isikud, kes N. Liidu lennuki õhus üle võtavad ja sellega võõrsil maanduvad. N. Liidu huvi selle küsimuse vastu algas pärast seda kui kaks leedulast võtsid reisilennuki üle ja sundisid pilooti maanduma Türgis. Türgi võimud ei ole leedulasi välja andnud, ehkki ülevõtmisel tekkinud tulevahetusel sai stjuuardess surma. Hiljem on N. Liidus toimunud veel teisigi lennukite ülevõtmise katseid ja ilmselt on see kujunenud võimudele uueks probleemiks.

● **N. Liidu võimud teatavad, et valitsus kavatseb korda seada ja restaureerida kõik Leningradi ümbruse pargid ja endised keiserlikud paleed, milliseid hakati rajama juba Peeter I ajal. Peterhofi mis oli tsaar Peetri suviresidentsiks, kavatsetakse asutada aianduse arhitektuuri muuseum.**

Patent kumerate pindade lihvimise spetsiaalmasinale

NEW YORK (VES) — Eesti insener, dipl. ins. A. Radik sai neil päevil USA patendiametilt patendi uuelaadilisele paenduvale lihvimise ja poleerimise kettale, mis on kasutatav kumerate. öönsate ja ka sirgete metallipindade lihvimiseks. Selliste pindade lihvimine on seniste meetoditega kulukas ja aegavõttev töö. A. Radiku meetod kiirendab ja teeb produktsiooni märksa odavamaks.

A. Radik on valmistanud lihvimismasina prototüübi, mille turulelaskmiseks otsib ta praegu kapitali. Kui võimalik, kavatseb ta ise vastava vabriku luua.

Leidur on kodumaal olnud majandusministeeriumi tööstusinspektoriks, direktor Virumaa Elektri Aktsiaseltsis, Püssi elektrijaama juhatajaks, Kehra tselluloositehase tehniliseks juhatajaks ja viimati jälle majandusministeeriumis selle tööstusosakonna direktoriks. USA-s on ta töötanud maailma suurimas põllutöömasinate firmas "Joh Deere", mis asub Molines, Illinoisi osariigis. Selles vabrikus kohtas ta m.h. sahahölmade lihvimise ja poleerimise probleemidega, mida ta leidis olevat liiga primitiivse ja aeglase. Siit saita leiduri-idee, mille ta rakendas pensionärina pärast mõneaastast katsetamist.

Valerija Novodvorskaja — kirjanik hullumajas

Hullumajas viibiv kirjanik — see on üllõpilane Valerija Novodvorskaja, kes kirjutas ja levitas ülemik-vastaseid luuletusi. Ühena neist on eriti kuulus, "Ood konstitutsiooni päevaks". Sedan luuletust jagas ta 1969. aasta 5. detsembril — konstitutsiooni päeval — Moskvas kongressipalee ees enne ooperi "Oktoober" etendust.

Valerija Novodvorskaja sündis aastal 1951. Aastal 1968 lõpetas ta keskkooli kuldmedaliga. Pärast seda astus ta Moskva võõrkeelte instituudi prantsuse keele osakonda.

Novodovorskaja on luuletaja, kes käsitleb poliitilisi teemasid. Näiteks Nõukogude Liidu tankide tegevust Prahas. Ta arreteerimise põhjustas lendlehtede jagamine. Need koostas ja paljundas ta ise. Lendlehtedele lisaks levitas ta ka oma luuletusi. Läbiotsimisel leiti ta korterist kolm käsitsi kirjutatud köidet poliitilisi luuletusi.

15. märtsil 1970 arutati Moskva Rahvakohtus ta "süütegu" ilma ta isikliku juuresolekuta. Kohtusse jäeti ta kutsumata kui vastutusvõimetu, sest Serbski instituudi diagnooos kõneles Novodvorskajast kui paranoikust (hullumeelsest). Kohus määras "süüaluse" sunduslikule ravile Kaasani eriklinikusse. Ta luuletus "Ood konstitutsiooni päevaks" ilmus 30. aprillil 1970 põrandaaluse kirjastuse "Samisdat" väljaandel ilmuvas bülletäänis "Kroonika" ja tõlkena ka Shvetisi ajakirjas "ZeitBild" (nr. 24 — 1970).

OOD KONSTITUTSIOONI PÄEVAKS

Me täname südamlikult sind, partei,
kõige eest, mis sa teed ja tegid
meie kõikide vihaks täna:
me täname südamlikult sind, partei.

Me täname südamlikult sind, partei,
valskuse ja loiduse eest,
kahekeelsuse eest:
me täname südamlikult sind, partei.

Me täname südamlikult sind, partei,
kõige su vale ja pettuse eest,
portreede ja denuntsiantide eest,
ja laskude eest Praha tänavail,
kõige eest, mis sa veel meile valetad.

Elamis- ja tööpradiisi eest,
ehitatud verele ja roimale,
vastolude eest saastas ja köntsas,
vanas ja uures pinnakambris.

Me täname südamlikult sind, partei,
et meil usku enam ei ole
su tegevuse jäänustesse,
sa enda vereudus kaotasid.

Me täname südamlikult sind, partei,
meie jälestuse ja meeleheite eest,
meie pika vaikimise eest:
me täname südamlikult sind, partei.

Me täname südamlikult sind, partei,
surma mõistetud töe eest
ja laskude eest meie võitluses:
me täname südamlikult sind, partei.

USA tahtis okupeerida Prantsusmaad

WASHINGTON — USA välisministeerium avaldas dokumentide kogu Teise maailmasõja päevilt, kusjuures muuhulgas avaldatakse president Roosevelti ettepanek Prantsusmaa kohta. Roosevelt soovitas a. 1943, et pärast sakslaste väljatõrjumist tuleks Prantsusmaad okupeerida umbes üks aasta, et vältida de Gaulle võimuletulekut.

Tegelikult aga kujunesid asjad teisiti. Liitlased tunnustasid de Gaulle provisoorset eksiilrezhiimi enne invasiooni Normandiasse ja isekas prantsuse kindral asus Praiisis riigitüürile. Oma kirjas Churchillile märgib Roosevelt muuhulgas, et "de Gaulle on võibolla küll aus mees, kuid ta kannatab Messiase-komplekssi all".

Ka sissetungil Saksamaale tekitasid de Gaulle prantsuse väeosad liitlastele meelehärma, kuna nad tungisid kaugemale Lõuna-Saksamaale kui seda ülemjuhatus oli ette näinud. Alles pärast ameeriklaste ähvardust, mist nägi ette varustuse juurdeveo katkestamist, taganesid prantslased neile ettenähtud tsooni. Hiljem tahtis de Gaulle Itaalia arvel ka oma territooriumi suurendada, mida USA samuti takistas.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

Alatskivi loss

Alatskivi lossi fotod Inglise kuningannale

Möödunud aasta lõpul saatis Lüneburgis elunev balti-saksa publitsist Erik Thomsen Saksa Liiduvabariigi suursaatkonnale Londonis mapi kahe fotoga Alatskivi lossist ja Eesti maakaardi palvega neid edasi toimetada inglise kuningannale.

Alatskivi loss ehitati teatavasti möödunud sajandi kuuekümmendail aastail tolleaegse omaniku parun Nolckeni poolt Shoitmaal asuva inglise kuningliku lossi Balmoral vähendatud koopiana.

Saksa Liiduvabariigi suursaatkond andis fotod edasi Foreign and Commonwealth Office'le, kust need toimetati kuninganna kätte. Selle kohta teatas Foreign and Commonwealth Office (Protocol and Conference Department) Saksa Liiduvabariigi suursaatkonnale Londonis: "The Queen was most interested too see the Photographs which she was graciously pleased to accept, and an expression of her thanks is being conveyed to Mr Thomson through Her Majesty's Ambassador in Bonn".

Sealt saabuski Erik Thomsonile kiri, millele oli lisatud kuninganna foto, kus öeldi, et Tema Majesteeti huvitasid väga fotod ja lugu parun Nolckenist, kes oli käinud Balmoral lossis ja pärast seda ehitanud Alatskivil Balmorali eeskujul uue lossihoone. Kuninganna olevat väga röömustanud, et härra Thomson oli nii lahke olnud ja temale saatnud fotod ja Eesti maakaardi. Ta palunud oma suursaadikut Bonnis, väljendada hr. Thomsonile oma tänu nende eest.

E. Th.

Kui rootsi võidukuningas külastas "Korbe kuningaid"

Kohaliku rahvamäelestuste järgi, mis kuuldavasti olevat osaliselt kinnitameist leidnud nüüd Kanadas elunev eesti ajaloolase J. Jensen-Oleveti poolt, olevat Rootsi "võidukuningas" Gustav II Adolf tervelt kolmel korral külastanud muistse Korbe halduskeskust "Kuninga"-küla Põhja-Pärnumaal, viibides ühel juhul sääl koguni pikemat aega. Nood rootsi kuninga külastused toimunud seoses lõpliku võiduga poolakate üle Pärnu aladel 1617/1618, vahetult selle järele või ka veidi hiljem, 1620-ndate aastate alguses. Säilinud rootsi ajaloolises dokumentatsioonis puuduvad selle kohta aga igasugused andmed, nähtavasti on neid kuninga Korbes viibimisi peetud vähemtähtsaiks või koguni tähtsusetuks. Ei ole ja Gustav II Adolf Korbes viibides välja andnud mingeid säilinud läänikirju ega muid seni üleskerkinud dokumente.

Kuid kohaliku rahvatraditsiooni järgi, mis Korbes oli elav veel 1920-ndate aastate alguses, olevat kuningas Gustav II Adolf kord mõned päevad kindlasti viibinud nii "Kuninga"-külas kui ka oma sõjaväe juures telklaagris praeguste Ertsma ja Tõrdu külade-vahelisel "Mõrtsukamäel" (Hallinga vallas). Muidugi ei ole "mõrtsuka"-nimi tollele mäekühmule antud mingi hilisema "mõrtsukatöö" järgi, vaid pärineb tõenäoliselt samast "mõrtsukalikust" rootsi-poola vahelisest sõjategevusest Pärnumaa aladel. Ajaloolane J. Koit on ühes oma töös ("Estnische Bauern als Krieger während der Kämpfe in Livland 1558—1611", lk.50) tõlgitsenud toda "mõrtsuka"-nime just eesti talupoegadest-abiväelasist, keda allikais nimetatakse "morsaker", resp. "mõrtsoker" jt. Oletus, mis tundub tõepärasena, kuigi lahtiseks jääb "mõrtsuka"-nime etümoloogia ja algupära: See võis tekkinud olla ka tolleaegsest algelisest kahurist, saksa k. "Mõrser", eesti k. ka "mõrser", "müüser" või "mortiir", rootsi k. "mörsare". See oleks tolle "mõrseri" vedamisest abiväelaste poolt olles vaid sekundaarselt üle kandunud "mõrtsukatöö"-tegemisele.

Kahel korral olevat Gustav II Adolf Korbe halduskeskuses "Kuningal" vaid öö binud ning eesti talutares õhtuoodet söönud. Noist ööbimisist arvati kohalikus rahvamälestuses veidi hiljem, et too suurtalu olevat saanud ka oma "kuningliku" nime. Alles a. 1923 selgus Tartus Õpet.E.Seltsi aastaraamatus publitseeritud Läänemaa (Wieki) vanimast vakuraamatust (1518—1544), et "Kuninga" vabatalu oli juba siis olemas ning et selles elas talupoeglik foogt, arvatavasti kunagi 13. sajandi alguses Raikülas valitud eestlaste ülipääliku või "kuninga" järglane.

Kolmandal korral viibinud Gustav II Adolf Korbe "Kuninga"-talus tervelt kaks nädalat. Kuningas ise ööbinud avaras suurtares, kuna ta ratsaväge (ihukaitseväe rügement) asunud telkides talulähistel põlludel. Olnud suvine aeg ning rootslaste hobused söönud paljaks "Kuninga-peremehe rukkipõllu ning osalt ka kasvava suvivilja-orase. Vastavast kahjutasunõudmisest ei tahtnud aga rootsi kuningas midagi teada, kuna rootlased tulnud ju Korbe elanikke "vabastama" poolakaist ja venelasist! "Kuninga-Lülla" (s.o. "Kuninga"-peremehe) poeg Jaak olnud vahva võitleja rootsi väes ning tõusnud koguni ohvitseriks. Tema lubanud külastusel olev rootsi kuningas võtta oma "kasupojaks" ning tõsta aadliseisusse. Kuid selle lubaduse olevat Gustav II Adolf vist Kolmeküne-aastasse sõtta siirdumise tõttu unustanud. "Kuninga"-Jaak oodanud mõisnikuseisust mitu aastat, kuni G. A. langemiseni Lützeni lahingus 1632 ning hakanud siis talupidajaks Vahenurmes ("Vahnemas"). Säälsed "Jaaksonid" lugesid veel 1920-ndail aastail toda rootsi kuninga "kasupoega" (mõnede jutu järgi koguni lihast poega!) oma esivanemaks. Seevastu läänistas Gustav II Adolf kunagiste Korbe "kuningate" järglase "Kuninga"-Lülle a. 1623 koos 4—5 ümbruskonna külaga oma ihukaitseväe eskadroni ülemale rittmeister Hans V. Taussas'ele (ka: "Duses"!) — ühele soome — või ka eesti — päritoluga vahvale sõdalasele. "Kuninga"Lülle vastuhakk jäi tagajärjetuks, too põlisvaba läbi orduajastu mõisteti rootsi halduskohtu poolt teotegemisele uute, rootsi rõhujate kasuks. Samuti oli toimunud — vastuhakuta — ka Järva maavabadega 1620-ndate aastate algul. Sest rootslased olid juba oma esimesel Lihula ja Haapsalu vallutusel deklareerinud, et nad saavad kohtlema kõiki alistatud ning alistatavaid eestlasi "ühteviisi"!

Lõpuks oli Korbes veel 1930-ndail aastail elav mälestus mingist soome päritoluga rootsi kindralist "Laik", kes olevat langenud otsustavais lahinguis poolakate vastu (vist 1617/1618) Valistre (Wallistfer) — Pööravare mail ning maetud "koos kõigi oma aumärkidega ja kuldmöögaga" Valistre küla juurde Uduvere lähedal. Siin laiub väga ulatuslik sõjaaegne matusepaik (vöis olla ka sõjalaagriase), millest eesti esimene muinasaja-uurija Jaan Jung kirjutas a. 1898: "Need näivad nagu mingid hauad ja kraavid olnud olevat, nagu vahest sõjaplatsi matuse kohad". Poolakad kaotanud lahingu Pärnumaa alade pärast oma "sõjaülemate" äraandlikkuse tõttu, kes läinud rootslaste poole üle ning selle tasuks saanud Gustav II Adolfilt külasid ja talusid läänistuseks. Taoliste "poola ülematena" figureerivat rootsi revisjonides (1622—24 ja 1638—1641) Radzewsky, Koszinsky, Kort jt. Veel pajatab kohalik rahvasuu: Eesti Vabariigi ajal, 1920- ndail või 1930-ndail aastail, viibinud Valistre-Uduvere lahinguväljal, arvatavasti "kindral Laiki" jälgi otsimas, mingi uurimismissioon Rootsist. Kuid olevat vaid väliselt vaadeldud toda paika, mingeid arheoloogilisi kaevamisi nende poolt kohal ei olevat teostatud. Sääl leidub üks ristiga kivi, mida peetakse "kindral Laiki" hauakiviks, selle kohta olevat nood rootsi "suured mehed" (kuuldavasti tolleaegne Sõjaarhiivi juhataja dr. Birger Steckzén ning hilisem rootsi vägede ülemjuhataja kindral Helge Jung) tõlgi kaudu lasknud ütelda "Suka"-Jürgensonile (maaomanikule): "See olep icks vegga techtis kivvi, seda tulep holega hoita!" Kuid kõik otsimised rootsi allikais on jäänud tagajärjetuiks: "Laiki"-nimelist kindralit ei ole rootsi väes kunagi leidunud. Jääb võimalus, et oli tegemist mingi nimetu (talupojasoost ülipäälikuga, kõrgema ohvitseri, "kindrali-adjutandi" laibaga, kuna rootsi vaste eesti "laibale" — "lik" keskaegses ja veel 17. sajandi rootsi keeles oli "lajk".

Vahest õnnestub meie uurijail siin rootsi Sõjaarhiivi aktides leida midagi tolle müstilise "kindral Laiki" kohta. Kuna lõpliku vastuse Valistre kalmete vanuses ja päritolus võiksid anda vaid uued, moodsamate meetodite järgi teostatavad arheoloogilised väljakaevamised tollel lahinguväljal või matusepaigal.

Ea.

Kui pesumaja jäi seisma Tallinnas

Ühes jaanuarikuu "Rahva Hääle" numbris (15. jaan.) ilmus pikem kolmeveeruline kirjutis pealinna pesumajade kohta, millest nähtub, et Tallinnas on suuri raskusi musta pesu pesemisega.

Olukorda kirjeldatakse sõna-sõnalt järgmiselt: "Pealinna suurima pesumaja seismajäämise tõttu tuli Oksa ja Popovi tänava pesumajad rakendada ajutiselt tööle kolmes vahetuses. Mõnede asutuste pesu suunati aga peemiseks teistes linnades (!) asuvatesse pesumajadesse. Loomulikult kaasnesid sellega ka mitmed raskused..." Millised need "mitmed raskused" olid, jättis ajaleht märkimata. Samuti ei selgu kirjutisest, miks "pealinna suurim pesumaja", mis asetseb Tisleri tänaval, oma tegevuse lõpetas.

Kirjutisest, mis kannab pealkirja "Pesupesemine korraldatakse paremini", selgub, et Tallinnas on praegu kuus iseteenindus-pesumaja, millede hulk aga lähema viie aasta kestel suurenevat. Uus "pesupesemisevabrik", nagu ajalehes pesumaja nimetatakse, olevat ehitamisel ka Mustamäe linnaosas, mis on peamiselt venelaste elukohaks.

Eesti Komitee majandus rahuldav

Eesti Komitee juhatuse koosolekul 10. veebruaril mälestati leinasei-sakuga kauaaegset juhatusliiget ning Juriidilise- ja Kultuurikomisjoni esimeest min. Al. Warmat. Komitee esimees agr A. Reintamm tuletas soojades sõnades meelde lahkunu suuri teeneid ja tööpanust Eesti Komitees.

Juhatus otsustas min. A. Warma asemel kutsuda Asemike Kogu liikmeks esimese kandidaadi Ed. Karma ning juhatusse Maie Martinsoni. Juriidilise komisjoni uueks esimeheks otsustati valida senine komisjoni liige adv. Elmar Anderson ning komisjoni uueks liikmeks kutsuda õigusteadlane Arn. Peets.

Kultuurikomisjoni uueks esimeheks otsustati valida ins. Vold. Sõjamägi ning komisjoni täiendada kahe uue liikmega — R. Moorma ja L. Paljakuga.

Eesti Komitee sotisaalkomisjoni otsustati täiendada pr. R. Hiieloga, kes on teatavasti Stokholmi Eesti Pensionäride Ühingu esimees.

Toetusi otsustati määrata Eesti Üliõpilaskonnale Lundis 500 krooni, noorte ajakirjale "Tulehoidja" 500 krooni, Eesti Liberaal-Demokraatliku Koondise noortesektsioonile 300 krooni ja Uppsala Demokraatlikule Klubile 25.a. juubeli puhul kingina 250 krooni noortetööks.

Järgnevalt kiitis juhatus heaks presiidiumi ettepaneku olla Eesti Skautlike Noorte Maleva poolt 9—12. aprillini 1971 Metsakodus korraldatava salgajuhtide kooli kaaskorraldajaks. Eesti Komitee poolt on kooli vanemaks Harald Sepp, kuna kooli tegelik korraldamine jääb Maleva ülesandeks. Eesti Komitee omalt poolt tasub noortejuhtide kursuste summadest osavõtjate söidukulud.

Laekur R. Moorma esitas juhatusele kinitamiseks Eesti Komitee 1970. a. rahalised aruanded, mis näitavad kindlat majanduslikku alust ja suurenevat tendentsi, ulatudes aruandeaasta lõpuks juba liigi 1 milj 200 000 krooni. Aruanded lähevad kinnitamiseks Asemikekogu koosolekule aprillis. Tegevusaruanne tuleb lähivaatamisele järgmisel juhatuse koosolekul, mille samuti lõplikult kinnitab Asemikekogu koosolek. Juhatus võttis vastu uue eelarve ja see otsustati esitada kinnitamiseks Asemikekogu koosolekule. 1971. a. tegevuskava on praegu viimistlemisel ja see tuleb arutlusele järgmisel juhatuse koosolekul.

"Võimuahned ise arutud"

STANFORD — Kui 68-aastane kuulus USA diplomaat Henry Cabot Lodge valmistus hiljuti kõnelema Stanfordi ülõpilastele, hakkasid segajad vahele karjuma, nimetades kõnelejat "seaks", ning hüüdes roppusi.

Cabot Lodge kehitas õlgu ja ütles: "Laske aga käia, mina olen selliste asjad ga harjunud" Kui aga lärm ei raugenud, pani diplomaat lihtsalt oma märkmed kokku ja läks minema. See ei ole Stanfordis iseenesest mingi uudis. Küll on aga uudis see, et kolledzhi president ja üliõpilaste juhid vabandasid külalislektroi ees ja üheksa segajat antakse ülikooli kohtu alla. Cabot Lodge'i enese kommentaar: "Need lapsed karjusid ja nõudsid, et võim antaks rahva kätte. Aga mina ei mõista, kuidas sellele saaks võimu anda, kes üldse millestki midagi ei tea. Ja mina oleksin võinud neile nii mõndagi kasulikku selle kohta õpetada. Ainult nad ei tahtnud mind kuulda."

Ira Löfvander & Co AB

Surbrunnsgatan 29, 113 48 Stockholm

Telefon 32 21 40

För leverans i SSSR finnes ett mycket begränsat antal bilar "Moskvitsch 408 IE", totalpris kr. 13.493:70

Obs! Gäller endast t.o.m. 26 februari.

Kas tänapäeva-inimene on arukam ürginimesest?

(VE) — Meil on tavaliselt võrdlemisi kindlapiiriline ettekujutus ürginimesest. Ta karvane, nürimeelne ja kannab tingimata mingisugust nuia kaasas. Karikaturistid lasevad tal alatasa naist juukseidpidi järel vedada. Niiid aga väidavad teadlased uuemate uurimuste tulemusena, et inimene, kes elas lubjakivikoobastes kõikjal üle Euroopa ajavahemikus 32 000 aastat enne Kristust kuni perioodini "ainult" 10 000 aastat tagasi, et olnudki nii tundmatuseni primitiivne, vaid võrdlemisi meie endi taoline.

Mõned antropoloogid arvavad, et koopaelanikud olid kasvult pikemad kui meie ja omasid suuremad peaajud. Kas nad olid ka meist arukamad? Kas nende ajud töötasid paremini, sest kuidas oleksid nad muidu suutnud üle saada hilisema jääaja kohututest raskustest, omamata moodsaid vahendeid nende vastu võitlemiseks?

Nendele küsimustele on vastuseid otsitud juba kaua, kuid mõned nädalad tagasi kerkisid need uuesti esile, millal avastati, et Cro-Magnoni inimene kasutas juba 34 000 aastat tagasi üle 24 000 aasta varem kui kõige algelisemat piltkirjagi tunti — abstraktseid sümboleid kuu faaside jälgimiseks.

Selle avastajaks oli Harvardi Peabody Instituudi uurija Alexander Marshack seitse aastat kestnud uurimise tulemusena. Mitmed teised selle ala eriteadlased on juba tema uurimise tulemusi toetanud.

Esimene sellekohane moodus oli väga algeline — näiteks augud, mis mitmesugusel kujul löödi umbes peopesa suurustesse kiviplaatidesse, kontitesse või loomakihvadesse. 10 000 aastat hiljem oli aga jõutud juba peenema tähistamismooduse juurde, mis seisnes sälkude lõikamises kotka luudesse vilunud kullasepa oskusega. Marshackil õnnestus politsei ballistilise laboratooriumi vahendeid kasutades kindlaks teha, et need sälgud, mis pealiskaudsel vaatlusel tunduvad ornamentidena, olid jäädvustatud pikema aja jooksul ja selleks kasutati vähemalt kahte tosinat erinevat tööriista. Nende sälkude kujundid näitavad kuu faase, mis olid koopaelanikule ainsateks aja määramise vahenditeks olukorras, kus polnud veel mingisuguseid kalendreid ega kellasid. Nii siis oli ürginimene juba 34 000 aastat tagasi asunud primitiivsel kujul oma kalendri kkostamisele. Sümbolid olid esimiseks viiteks kirjale ja samas hakati leiutama ka numbreid, mis rajas aluse aritmeetikale.

Varem oli arvamus, et see inimese mõistuse protsessi vili ei hakanud ilmnema enne kui umbes 10 000 aastat tagasi, millal algas põllumajandus.

Asjaolu, et jääaja inimesel ei olnud mitte üksnes oma keel, mis oli eriti tarvilik ühistel jahiretkedel, vaid ühtlasi algeline kalender, mis võimaldas tal näiteks välja arvestada, millal rändavad põdraparved tagasi saabuvad, avab uued perspektiivid inimese mõtteprogressi evolutsiooni mõistmisel.

See avastus on muutunud intensiivsemaks ka debatti jääaegse inimese intelligentsi küsimuses. Möödunud nädalal küsiti Harvardi ülikooli psühholoogia professorilt, dr. Jerome S. Brunerilt, kui hästi võinuks tema arvates Cro-Magnoni nooruk tänapäeva ülikoolis edasi jõuda. "Kindlasti mitte väga halvasti," vastas dr. Bruner ilma igasuguse kõhklusetu. Dr. Bruner lisas, et kui hakati põldu harima, muutusid inimesed ka üldiselt taltsamaks ja rahulikumaks. Seetõttu võib arvata, et Cro-Magnoni Harvardi üliõpilane olnuks metsikum kui isegi kõige ohjeldamatud üliõpilased tänapäeval. Intellektuaalselt ei oleks see nooruk tänapäeva üliõpilastest kuigi kaugele maha jäänud. Dr. Carleton S. Coon, mitmete inimese evolutsiooni käsitlevate raamatu autor ,leiab, e itnimkonna "taltsamaks" muutumine oligi põhjuseks, mis võimaldas väiksema intelligentsiga inimestele ellujäämist ja paljunemist. Jääaja väga karmides oludes poleks see olnud neil võimalik.

Samal hekel, kui Cro-Magnoni inimene astus välja oma koopast, olenes ta elu meelte erksusest, algeliste relvade kasutamisoskusest, võimest olla kavala m metsloomadest ning vastupanust karmile kliimale. See läks korda ainult kõige intelligentsematel ja tugevamatel. Tänapäeval on aga ka mõistuslikult alaarenenul väga head väljavaated vanaks elamiseks ja endale järglaste soetamiseks, kes samu puudusi geenide kaudu edasi annavad. Mitme aasta vältel on osa teadlasi väitnud, et celpooltoodu asjaolu koos tendentsiga, et ebaintelligentsetel inimestel on suuremad perekonnad, on viinud inimkonna vastu "degeneratiivsele evolutsioonile".

Rahvaloenduse andmed on näidanud, et abielunaine ilma igasuguse hariduseta omab keskmiselt 4,9 last.

Algkooliharidusega naistel on vastav keskmine 3,04, k.skkooli haridusega 2,03 ja ülikooli haridusega ainult 1,83.

Sellised argumendid on esile kutsunud ka opositsiooni, kuhu kuulub näiteks Rockefelleri üli-Dobzhansky. See geneetika erikooli autoriteet dr. Theodosius teadlane väidab, et samal ajal kui ülikooli haridusega abielunaised toovad tõesti väga vähe lapsi ilmale, on sündivus veelgi väiksem nende hulgas, kelle intelligentsitase lasub ebanormaaiselt madalal.

Dr. Dobzhansky ei pea võimalikuks, et ürginimene oli põhiliselt niisama intelligentne kui inimene tänapäeva moodsas ühiskonnas. Ta ütleb: "Ma ei oska enesele ette kujutada, et 20 000 aasta jooksul, see tähendab 800 kuni 1000 generatsiooni kestel, millal ümbrus on täielikult muutunud, ei oleks samal ajal toimunud põhjalikud geneetilised muudatused."Vastuseks nendele, kes kardavad "degeneratiivset evolutsiooni", meenutab ta Shotimaal 1947.a. teostatud katseid 11-aastaste lastega. Samasugune katse oli teostatud samaealiste lastega pool sajandit varem ja uued katsed näitasid intelligentsi mõningat kõrgenemist. Dr. Coon ja mõningad teised teadlased ei nõustu ka väidetega, et Cro-Magnoni ja varema, veelgi metsikuma välimusega Neanderthali inimese aju oli suurem kui tänapäeva inimestel. Kindlate töendite saamiseks on tolweaegseid koljusid liiga vähe säilinud ja igal juhul on peaaju suurus vaid osealiseks intelligentsi indikaatoriks.

Suurtel loomadel, nagu näiteks elevant, on palju suuremad ajud kui inimesel ja mõnikord esineb juhuseid, kus väga arukatel meestel on erakordselt väikesed ajud.

Mõtlemisprotsessis on aga väga suur tähtsus vere juurdepääsul ajju ja katsed on näidanud, et ürginimesel oli vastav kapatsiteet küllaltki suur.

Dokorid Coon ja Bruner väidavad mõlemad, et olgu siis tegemist võsainimestega Aafrikas või ameeriklastega, omavad inimesed kõikjal enam-vähem võrdse intelligentsi kapatsiteedi. Üheks töendiks on siin vastavate keelte komplitseeritus. Dr. Bruner on kindlaks teinud, et Kalahari kõrbes elavate primitiivsete suguharude pealiskaudselt väga algelisena tunduv keel tegelikult lauseehituslikult ja teistelt põhielementidelt niisama keeruline kui ükskõik milline teine moodne keel.

Kui me oleme tuhandete aastate jooksul pärinud oma ürgsetelt esivanematelt aju, oleme samuti saanud nendelt instinktid, millede varal nad suutsid kõigist raskustest ning ohtudest hoolimata elada ja säilida. Nendeks instinktideks on viha, vööraste kartus ja territoriaalsus. Rockefelleri Instituudi õppejõud dr. Rene Dubos märgib oma teoses "So Human An Animal", et meis kõigis on juurdunud varjatud igatsus oma kaugema mineviku järele.

Ta meenutab tugevat muljet, mille jättis laiale lugejaskonnale lugu Bucki nimelisest koerast teoses "The Call of the Wild.

Buck, kes toodi kullapalaviku ajal tsiviliseeritud Kaliforniast Alaskasse, jookseb lõpuks minema. Olles kuulnud hundikarja ürgset kutset, põgeneb ta metsadesse. Võibolla on meis kõigis pisut sellist instinkti, mis Bucki teguviisi motiveeris.

Pimedate elu nägijatega,

MONTREAL (VE) — Doktor Olav Niilend, kes esines Eesti Naiseltsi ettekande-õhtul Montrealis, oli valinud oma ettekande teemaks pimedate probleemi. Ta käsitas silmahaigusi ja muid põhjusi, mis võivad kaastada nägemisvõime kaotust.

Referent — Montrealis asuva kuulsa McGilli ülikool mõne aasta eest lõpetanud arst, kes omab Montrealis erapraktika, mille kõrval on kohaliku Point St. Charlesi polikliiniku arst ning ka Montreali Pimedate Ühingu usaldusarst andis hea ülevaate pimedate eriti noorte ja laste ettevalmistamisest elule, nägijate keskel. Tutvustades koosolijaid Braille'i tähestikuga ja meetodiga, milline võimaldab pimedail lugemist ja kirjutamist ning demonstreerides Braille'i süsteemi praktilist rakendust, andis referent ettekujutuse tohututest raskustest, erilisest mãlu arendamisest ja väsimatust tahtest mida pimedad vajavad, et õppida kasutama süsteemi.

Lisaks Braille'i tähestikus kirjutatud trükisõnale kasutatakse tänapäeval rohkesti helilindiaparaati, eriti pimedate keskkooli- ja üliõpilasnoorte hulgas.

Oma referaadi illustreerimiseks näitas doktor Niilend ka diapositiive, kus võis näha pimedaid noori koolis, mängus ja tegevuses, isegi tantsupõrandal.

Kasutamata suuri sõnu muutis referent mõistetavaks olukorra, kus nägemisvõimet tälelikult või peaaegu tälelikult kaotanud inimesed viibivad, selgitades ühtlasi, kui vajalik on nägijate arusaamine ja mitte ainult kaastunne.

Huumor

"Ema, kas saab see koer, kes vorsti on varastanud, kunagi veel politseikoeraks?"

*

Ühes Austraalia hotellis puhkes tulekahju, kuid suurem kahju jäi tulemata, sest väike Johnny teatas kohe hädaohust tuletõrjesse. Pärast kui uuriti tulekahju tekkepõhjust, küsiti Johnnylt:

"Kuidas tapasid sa nii äkki, et tuli lahti puhkes?"

"Väga lihtsalt," vastase terane poiss "ma nägin kelnereid jooksmas."

*

"Kuule, Olev, sa oled jälle oma kooliportfelli unustanud," laitis õpetaja. "Mida arvatakse sõdurist, kes ilma püssita harjutusele tuleb?"

"Teda võidakse pidada ohvitseriks, härra õpetaja".

*

"Juba vanast ajast saadik töendasid matemaatikud, et üksikute osade summa ei saa iialgi olla suurem kui terve summa."

"Härra õpetaja, kui nood tänased asjatundjad peaksid nägema auto paranduskulude arveid, siis muudaksid nad kohe oma seisukohti."

Sovjeti "sillapea" Assuantammi varjus

Assuani kõrgtamm, mille ehitamist alustati jaanuaris 1960, valmis jaanuaris 1971. Seega kestis selle kõrgtammi — Nasseri püramiidi — ehitamine 11 aastat. Tammi pikkus on 3,6 kilomeetrit ja ta kõrgus 111 meetrit. Tammi põhi on 9 980 ja kroon 40 lai. Tammi taga asuva paisjärve veevarud võivad tõusta kuni 157 miljardi kuupmeetrini. Paisjärv ise, mis kannab Nasseri nime, on maailma suurim kunstlik järv, mille pikkus pidevalt kokku 34 000 egiptuse ja vene töölist ning inseneri. Tammi ehitamiseks kulutati ligikaudu üks miljard dollarit.

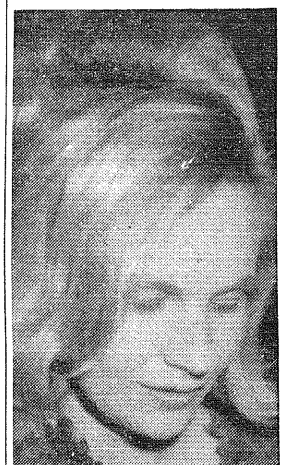
Assuani kõrgtammi Sadd El-Aali ehitamine võimaldas Nõukogude Liidul lääne väljatõrjumise Egiptusest. Kavad kõrgtammi ehitamiseks löid se kõige kitsama koha. Niilus on seal ainult 750 meetrit lai. Tammi finantseerimiseks pöördus Nasser USA poole. Kui USA keeldus, pöördus ta Nõukogude Liidu poole. Moskvas nähti selles võimalust baaside loomiseks Lähis-Idas. Ehitamise finantseerimise kõrval saatis Moskva Assuani ehitustöödele 20 000 tehnikut.

Tammi ehitamiseks fikseeriti eelarves 500 miljonit egiptuse naela, tegelikult kulutati aga 320 miljonit naela, millest Nõukogude Liidu krediit 113 miljonit naela. Arvatakse, et Nasseri järv, kui luuakse ka vastavad niisutussüsteemid, võimaldab põllumajanduse kasutada oleva pindala suurendamise umbes ühe kolmandiku võrra. Ka pidavat Assuani elektrijaam andma kuni 10 miljardit kilovatt-tundi elektrivoolu. Enneköike saab Assuanist elektrivoolu 900 km kaugusel asuv Kairo, kusjuures Assuan pidavat katma üldse umbes poole Egitpuse elektrivoolu tarvitusest.

Assuani kõrgtammi veel lahendamata probleemiks on tammi kaitse, sest uue Iisraeli-Araabia sõja korral võivad juudid selle tammi purustada ja nii kogu Egiptuse koos vene baasidega uputada. Praegu asuvat üks algeline kaitsevöö Assuanist 260 km põhja pool — Esna ruumis. See olevat nn. raketivöö.

Assuani enda kohal hällib pidevalt 300 tsepeliinballooni, millede ülesanne vaenlase madalrünnakute takistamine. Ka asuvat Assuanis 3000 vene raketisõdurit, kellede kasutada ka lennukid tüübist MIG-23. Lisaks asuvat Assuani ümbruses kolm vene lennu- ja raketibaasi, millede komandopunktid asuvad maa-aluseis kaljupunkreis. On loomulik, et ka need baasid on Nõukogude Liidu militaar,sillapead, mis võimaldavad Egiptuse sundmise ja valitsemise ning Egiptuse varade kasutamise.

Eestlannad ülikoolidesse võimlemisega

Evelyn Koop, moodsa naisvõimlemise organisaator Kanadas.

TORONTO (VE) — Kalev-Estienne naisvõimlejate valikrühmad sõidavad märtsis turneele Kanada ülikoolidesse, et haridusvõimude kutsel tutvustada tudengitele moodsat naisvõimlemist.

Huvi selle ala vastu on Kanadas pidevalt suurenemas. Pole võimatu, et naisvõimlemine võetakse edaspidi ametlikuks õppeaineks ülikoolides. Kalev-Estienne juht Evelyn Koop on teatavasti valitud moodsa naisvõimlemise organisaatoriks kogu Kanda ulatuses. Valikrühmad on märtsi esimesel nädalal Winnipegis ja Lakeheadis, kuna märtsi lõpupoolel külastatakse ülikoole Vancouveris, Edmontonis, Guelphis, Kingstonis, Montrealis, Ottawas ja Torontos. Kava koosneb iseseisvaist esinemisõhtuist ja õppejõududele seminaridest.

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 FALKÖPING
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

Poola laseb sakslasi koju

BONN — Alates 1. veebruarist on Poolast ja teistest idabloki riikidest repatrieeritavate sakslaste arv tunduvalt tõusnud. Friedlandi läbikäigulaagris on registreeritud 2706 isikut kusjuures nädalane kontingent on umbes 300.

Varem registreeriti Friedlandi lagris kõigest paarkümmend tagasipöördujat nädalas. Suurem osa repatriantidest tulevad Poolast, kuid veebruaris on 34 sakslast saabunud ka N. Liidust ja 53 teistest idablokimaadest Kagu-Euroopas.

17 võistlust soomlastega

Möödunud aastal kohtasid eesti sportlased soomlastega 9 spordialal 17 võistlusel. Neil võistlusil saavutasid eestlased tugeva ülekaalu, mis avaldub järgmistes arvudes: 13 võitu, 2 kaotust ja 2 viiki.

Laskevõistlused võitis Soome. Korvpallis jäi võitjaks Eesti tasavägiselt 73:71. Võrkpallis toimus neli võistlust, kusjuures kaks korda võistlesid noored. Kõik need võistlused võitis Eesti, tulemustega 3:1, 3:0, 3:0 ja 3:0. Kohati ka vehklemises, milles võit jäi Eestile. Samuti oli moodsas viievõistluses, milles kohati kolm korda, neist üks kord noorte võistlusena, kõigil võitja Eesti.

Maadluses võisteldi üks kord võidukalt vabamaadluses, kuid kreekaroomа maadluses lepiti viigiga.

Lauatennises kohtuti soomlastega kolm korda, kusjuures võitis Eesti üks kord 17:15. Teine kord võistles noorte meeskond võites soomlasi 28:4. Kolmas kord võistlesid naised, kaotades soomlastele 10:8.

Tennises võitis Eesti Soomet kogutulemusega 20:5. Kergejõustikus kohtasid Eesti noored Soome noortega. Võistlus lõppes viigiga 146:146.

Märgitakse, et 1970. a. tulemused 30 spordialal andsid Soomele 96 võitu, 19 viiki ja 162 kaotust. (VES)

EESTI VABADUSKAPITAL
POSTGIRO 25 40 50
ESTNISKA FRIHETSKAPITALET
Box 476, 101 26 Stockholm

E.V. aastapäeval tervitavad eesti ettevõtted:

AB SIMSON BRÖD
Klippgatan 1—3, Solna
Tel. 83 08 65

TEKNOPLAST AB
Sundbyberg

PEETER HALDNA
Stockholm

AB KANGROVERKEN
Eket

KANGRO INDUSTRI AB
Östersund

KANGRO MEKANISKA AB
Örkelljunga

Ingeniörsfirma Erich Kaljot AB
Kaljot Plastsvets AB
Esplanaden 10
Sundbyberg

ATLANTIC PLAST AB
Björkholmsvägen 7
Huddinge

TOOMINGA
LEIVATÖÖSTUS
JA LEIVAÄRI

FELIX KELLO
Bankeryd

Firma
Bernhard Ingel
Tel. 08/88 42 67

AB A. Mikkov
Stockholm

AB Stockholms
Plast Industri
Edgar Pank
Huddinge

Hägerstens
Plastindustri
F. Üit

NORDISKA
TO-LU
W. Krüppelman
Sofielundsgatan 5,
Uppsala
Tel. 018/14 21 90

Mek. Verkstad
RADA
Friluftsvägen 5 B,
Sundbyberg
Tel. 28 49 35

EESTI
KULTUURI
KOONDIS
POSTGIRO 57588

SAKALA
MEKANISKA
VERKSTAD
V. Sakalov

R. RAAG
Hötorgshallen
Stockholm
Tel. 20 56 98

Kullasepääri
SILVERASKEN
A. Lõpp
Hötorget 2 — Stockholm

AB LEVE PLAST
Tel. 46 91 81

GULDVARUFIRMA
ESTO AB
Oskar Piilman

HÖBELAIDS LIVS
Hötorgshallen
Stockholm
Tel. 21 90 62, 21 11 92

TERVITUSI
VABADUSPÄEVAKS
24. veebruaril 1971

OJA's FOTO
Sergelgatan 21 — Tel. 11 28 88
Drottninggatan 11 — Tel. 10 50 22
Stockholm

IFB ANATOMISKA
BANDAGE AB
Västmannagatan 9
101 20 Stockholm
Tel. 08/10 61 60

A. Viisimaa ühemeheteatris

Aarne Viisimaa sooritas möödunudsuvel turistibussis huvireisi Kesk-Eroopas, mis viis teda ka maailmakuulsate Oberammargau kannatusmängudel külastamisele. Kohapeal oma silmaga tehtud tähelepanekuid ja saadud muljeid on ta nüüd avardanud ja täiendanud kirjasõna kaudu saadud teadmistega, hankinud kauneid värvifotosid kannatusmängudest, selle tegelastest ja ümbrusest ning helilindistanud tähtsamaid lõike mängude tekstist ja muusikast. Kogutud, läbitöötatud ja läbimõeldud materjalist on ta mitmekuulise töötulemusena vorminud ümariku ettekande värviliste valguspiltidega ja muusikaliste ettekannetega, mida saadavad ta enda suulised selgitavad kommentaarid. See on omamoodi ühe-mehe-teater heas teostuses.

Väärib märkimist, et värvipuhtad ja selged diapositiivid värvifotodest on talle teinud EPL-fotograaf R.Tippo ning et saksakeelse teksti ning muusika helilindistamise Lääne-Saksamaa Ringhäälingu poolt sissemängitud materjalist on teostanud V.Nairis. Muusikaline saade solistid, koor ja orkester on väga kõlav ja heal tasemel.

On raske ette kujutada sobivamat isikut Kristuse kannatusmängude teemal ettekannet tegemas kui Aarne Viisimaa. Sügavalt uskliku inimesena suudab ta sisse- ja kaasaelada kannatusmängude ideeliste taotlustega ja neid siiralt tõlgitseda. Muusika- ja teatriinimesena on ta võimaline mänge hindama kunstilise möödupuuga ning ta vilumus avalikult neda kätkeb suutmisi leida ettekandele sobiv vorm ja sisu. Need olid südamlikult lihtsad, hingesoojusest kantud inimlikud sõnad, millega ta kommenteeris kannatusmängude tegelasi ja sündmusi, väga harva kõlas siin pateetilisi toone ja häälevärinat. Kokkuvõttes saime ilmeka ja meeldejääva, kuulaja fantaasiat inspireeriva ettekande kannatusmängude välisest raamist ja selle sisulisest tuumast: tekkeloost, arenguteest, tegevuskäigust ja peategelastest.

Ettekanne toimus Eesti Kultuuri Koondise ja Stockholmi Eesti Koguduse ühisel korraldusel möödunud reedel, 12. veebruaril Jakobi kiriku koguduse saalis. See oli kokku toonud erakorraliselt rohkel arvul kuulajaid. Saal täitus viimse kohani, oldi sunnitud paigutama lisatoole vahekäiku ja seinaäärde.

Koguduse õpetaja abipraost Konrad Veem ütles kokkutulnuile lühidad tervitussõnad, juhtides tähelepanu sellele, et Oberammargau mängud Jeesuse Kristuse kannatustest on kõige lähemas ühenduses ristiusu põhiideedega. Jeesus on vahemeheks meie ja Jumalaisa vahel ning Jeesuse märtrisurma kaudu saab inimkond lunastust oma pattudest ja igavese elu õnnistuse.

Aarne Viisimaa ettekandest kuulsime, et Oberammargau küla, kus kannatusmängud toimuvad, asub Saksamaal Baieri mägedes, 840 mtr. üle merepinna. Külas asub kokku 500 hinge. Siit möödus kunagi roomlaste sõjatee ja küla on vanast ajast kuulus oma puunikerdustöödega. Muusikat ja laulu on külaelanike keskel harrastatud hallist ajast, samuti on nad olnud kuulsad oma näitlemisanniga. Aegadel kui käis kolmekümneaastane sõda katoliiklaste ja protestantide vahel, möllas Saksamaal katk. See ähvardas ka Oberammargau küla. Katkuohust pääsemiseks andis külarahvas lubaduse iga kümne aasta järele esineda mängudega Kristuse kannatusest ja ristisurmast. Esimest korda esineti 1634. aastal. Oma lubadust on külarahval korda läinud tänaseni truilt pidada, kuigi olude sunnil mitte alati lubatud tähtaegu jälgides.

Mullustel, 1970-aasta mängudel, anti nelja ja poole kuu jooksul 101 etendust, mida külastas üle poole miljoni inimese.

Pääsmed müüdi üle maailma (eriti suurel arvul Ameerikas) juba kaks aastat varem eelmüügil, kusjuures ainult ühel igast kolmest soovijast oli võimalus pääsme ostmiseks — kaks pidid ruumipuudusel eemale jääma. Nii suur on laias maailmas huvi kannatusmängude vastu.

Mullustel kannatusmängudel esines üle 700 tegelase, neist on 60 peaosalised, 10 laulusolisti, 48 kooriliiget, 65 orkestranti ja ligi 700 statisti. Kindlaks reegliks on, et kaasa teha on lubatud ainult Oberammargau küla elanikel. Mängude ettevalmistamine kestab kuni kaks aastat, tegelaskond moodustab omamoodi professionaalsete amatööride teatri. Nende ülesandeks on Jeesuse kannatuste elustamine, näidata teda kui inimest tema elukäigul. Tegelasile ei ole see tavaliseks teatrietenduseks, vaid usuliseks pühaks kohustuseks, traditsioon mida peab täitma ja mida nende esivanemad on täitnud läbi aastasadade.

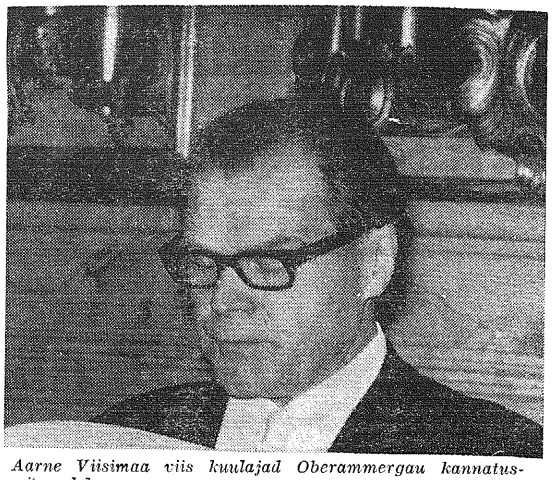
Oberammargau kannatusmängud haaravad oma ideelise sisuga kogu kristlikku maailma. Rahvusvahelise kuulsuse omavad nad alates möödunud sajandi keskpaigast.

Kunagisest vähenõudlikust külalavast on välja arenenud kaasaegne võimas ettevõte. Uurimuste põhjal oletatakse, et Oberammargau kannatusmängud pole mingi originaalne nähe omaette, vaid tõenäoliselt jäljendus varematel sajanditel kirikus piibli tekstide alusel suurte pühade ajal ette kantud rituaalsetest stseenidest ja müsteeriumi mängudest.

Aarne Viisimaa ettekanne kestis tublisti üle ahke tunni (iseenesest mitte pikk aeg üheks teatrietenduseks) ja see toimus kahes osas lühikese vaheajaga. Oma sissejuhatavas sõnavõtus juhtis ta tähelepanu sellele, et kannatusmängude esitamisks Oberammargaus vajatakse tervet päeva (koos mitmetunnilise vaheajaga), nii et temagi ettekanne ei saa olla liialt pinnapealselt napisõnaline. Oleme ta argumentatsiooniga päri ja valmis seda huvitavat ettekannet vajalises pikkuses kuulama ja vaatama. Eelistaksime siiski eismeses osas ajalooliste andmete, nimede ja arvude kärpimist — meelde need meile kõik niikuinii ei saa jääda. Kompensatsiooniks oleme meeleldi nõus vaatama enam värvipilte koos tema sisukate kommentaaridega, eriti aga kuulama enam muusikalisi ettekandeid teises osas nende elamuslikus täiuslikkuses ja kunstilises küpsuses. Kohati tundus nagu kuulaksime sümfooniakontserdi või oratooriumi ettekannet. Sügavalt mõjuva mulje jättis "Kannatusmängude" lõpupilt (mis kujutab ülestõusnud Kristuse taevaminekut) inimgruppide plastilise paigutamisega ja koori juubeldava halleluujaga, töustes võimsaks fuuga vormis apoteoosiks.

Ettekande lõppedes sai Aarne Viisimaa kestvate kiiduavalduste osalisks ning tänutäheks Kultuuri Koondise poolt ulatas Lensi Rõmmer talle kimbu kevadtulpe.

ED. REINING

Aarne Viisimaa viis kuulajad Oberammergau kannatusmängudele.

Prantsusmaa läheneb taas Atlandi-paktile

PARIIS — Prantsuse valitsus on pärast de Gaulle surma hakanud ümber kohandama oma sõjalist strateegiat, kusjuures taas lähenetakse Natole. Uut kaitsepoliitikat on hakanud vormistama kindral Alain de Boissieu, kes muuseas on kindral de Gaulle väimees. 56-aastane kindral määratakse lähemal ajal Prantsuse armeestaabi ülemjuhatajaks, kuna praegune ülemjuhataja, kindral Cantarel läheb pensionile.

Lähenemine A-paktiga toimub umbes neli aastat pärast seda kui kindral de Gaulle otsustas Natoga sidemed katkestada ning söna tõsises mõttes viskas Nator peakorteri Pariisist välja. Sellest ajast peale asub A-pakti peakorter Belgias.

Prantsuse valitsusele lähedalseisvad ringkonnad toonitavad, et de Gaulle otsust põhiliselt ei muudeta. Tegelikult on asi nii, et koostööd Natoga kunagi õieti ei katkestatudki, vaid prantsuse üksused teostasid pidevalt koostööd mitmete pakti kaitsesüsteemidega. Ent koostööd kavatsetakse laiendada, kaasaarvatud tuumrelvade strateegiat, mis praegusel momendil olevat täielikus kooskõlas USA omaga. Näitena laiendatud koostööst prantslaste ja Atlandipakti vahel tuuakse esile muuhulgas seda, et Natole raporteeritakse suurima täpsusega kõiki N.-Liidu **sõjalaevastiku manöövreid Vahemeres.**

Samuti on prantslased osa võtnud ka lääneliitlaste laevastikumanöövritest Prantsuse, Hispaania ja Maroko vetes ja lõpuks võetakse osa ka Nato õhukaitse ning territoriaalkaitse süsteemidest.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

EV aastapäev

Eesti Vabariigi 53-nda aastapäeva aktuse korraldavad Eskilstuna seltskondlikud organisatsioonid ühiselt pühapäeval, 21. veebr. kl. 12 Forsi koguduse majas.

Avasõna ütleb ERF esindaja V.Esken, kes ühtlasi tervitab Vabadussõjast ja II. Maailmasõjast osavõtnuid. Vaimulik osa praost Richard Koolmeistrilt, koraale kaastab organist K. Järvlepp.

Täh..päeva kõne peab R. Norvell Uppsalast. Siinkohal peab tähelepanu juhtima kõneleja asendit eesti noortejuhina Rootsis, mistõttu tema esinemine Eskilstuna avalikkuse ees on ülimalt tervitatav.

Edasi sisustavad aktust deklamatsioonidega Anne ja Liisa Aus'id. Muusikalisi palu klaveril ja klarnetil Piret Eskenit ja Alar Langelt ning esineb ka Täienduskoolo lastkoor A. Timeleoni juhatusel, kes ühtlasi lausub ka lõppsõna.

Pärast aktust nagu tavaliselt koosviibimine kohvilauas. Kõik kaasmaalased Eskilstunast ja ümbruskonnast teretulnud.

STOCKHOLM

Akadeemiline ball

Stockholmi Eesti Osakonna traditsiooniline ball toimub laupäeval, 27. veebr. kell 19 Restoran Oxeni peoruumides, Malmskillnadsgatan 48.

Osavõtust palutakse teatada Reet Mägile — tel. 08/41 58 57 või Ilmar Marandile — tel. 08/15 30 28. Kõik teretulemast!

E.V. aastapäeva aktus

Vabariigi 53-nda aastapäeva pidulik kontsert-aktus toimub pühapäeval, 21. veebruaril Stockholmi Kontserthoone suures saalis. Algus kell 13.

Aktuse kõne peab ajakirjanik Esmo Ridala Soomest, meie vanemapõlve tuntud luuletaja Villem Grünthal-Ridala poeg. Sõnavõttudega esinevad veel kirjanik August Mälk, üliõpilaskonna esinaja Tiiu Valdes ja rootsi sõprade nimel prof. Birger Nerman.

Aktuse kontsert osa on rikkalikult mitmekesine. Kuuleme viiulikunstnikku Celia Aumere, laulusolisti Senta Möök-Halbergi ja Stockholmi Eesti Meeskoori Lembit Leetmaa juhatusel.

Aktuse pääsmed palutakse hankida eelmüügilt — Kultuuri Koondis

Eesti Majas, "Vällis-Eesti" talitus, Rootsi Eestlaste Esinduse büroo ja Eesti Rahvusfondi büroo. Kontsertmajas avatakse pääsemete müük pühapäeval, 21. veebruaril kell 11.30,s.o. poolteist tundi enne aktuse algust.

Tennis

SET-i handicap välkturniir toimub teisipäeval, 23. veebruaril kell 21 Tennisstaadioni B hallis. Võistluste juhataja Hirjo Leemets — tel. 764 17 78 (kodus), 93 09 20 (tööl), kellele palutakse ülesanda.

Käbi Laretei solist

Stockholmi Eesti Naiskoori esimesel iseseisval kontserdil laupäeval,17. aprillil Kontserthoone väikeses saalis esineb solistina pianist Käbi Laretei.

UPPSALA

Peakoosolek

Uppsala Eesti skautlike noorte Sõprade Seltsi peakoosolek toimub pühapäeval, 21. veebr. kl. 16 Eesti Kodus, Geijersg. 12. Päevakorras koosoleku rakendamine, 1970 tegevuseja kassaaruanded, revisjonikomisjoni aruanne, 1971 liikmemaks ja selle tasumise tähtaja määramine, 1971 tegevuskava ja eelarve, valimised ja kohal algatatud küsimused.

Pärast koosolekut kl. 17 joome tass kohvi ja Narva lipkonna juht Jaan Roots esitab veelkordselt huvitava pildireportaazhi Maailmalaagrist Saksamaal ning sellele järgnenud ringreisist. Teretulnud ka külalised.

EV aastapäeval tervitavad firmad:

RIKSBY-TRYCK AB

Trädgårdsgatan 20, 172 03 Sundbyberg
Tel. 29 48 14

KAUBER TEXTIL

Mellanbergsvägen 87
Hägersten

K. A. RÜTMAN & CO

Norrlandsgatan 12 — Stockholm C.
Tel. 21 70 87

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV

Fack 1 — Lund

VC-sisside varustustee läbi lõigatud

SAIGON — Laoses opereeriva Lõuna-Vietnami invasioonarmee ülemjuhataja, kindralleitant Hoang Xuan Lam märgib, et armeel on õnnestunud läbi lõigata niinimetatud Ho Chi-aonihi rada. Seega on peatatud ka kommunistide transpordid terroristidele Kambodzhas ja Lõuna-Vietnamis.

Liitlaste peakorter Saigonis teatab, et Laoses on punaste vastupanu olnud paiguti väga tugev, kuna sääl paikneb rohkesti Põhja-Vietnami eliitliksuste baase ja varustusladusid. Kuigi kommunistid on püüdnud ladusid evakueerida, on lõuna-vietnami üksuste kätte langenud massiliselt laskemoona ja muud varustust. Suur osa sellest on Sovjeti päritoluga.

Muidugi on lääne kommunistid ja vasakekstremistid tõstnud tohutut hädakisa Laose invasiooni puhul, kusjuures on märgitud, et "Ameerika agressorid ja Saigoni hunta rikuvad Laose neutraliteeti". Lõuna-Vietnami valitsus märgib kommentaarina vasakekstremistide hukkamõistule, et Laose lõunaosas toimunud punaste infiltratsiooni taustal ei saa Laost ühelgi juhul vaadelda neutraalsena. Võib hoopis kõnelda Laose reeglipärasest okupeerimisest kommunistide poolt.

Tartus suri 26. jaan Olga Pangsepp, n-na Talvik, sünd. 26. dets.1889 Tartumaal

†

Armast emakest

Maali Tari

* 14.2. 1889 Viru-Roelas
† 11.2. 1971 Arvikas

mälestavad sügavas leinas

HELGA ja JAAN
HANNES, CHRISTINA
ja JOHAN
HANS

—

Emakene, ei me seda
Jõua iial unusta,
Kuis nii soojalt Sinu süda
Meile tuksus armuga.

†

Armast sugulast

Maali Tari

mälestavad leinas

LEIDA ja ECKART LAI

†

Armast söpra

Leida Käo'd

mälestab leinas

MANJA SAARNA

†

Vaikselt lahkus minu armas abikaasa

Anna Tomson

* 18.4. 1892 Hallistes
† 13.2. 1971 Stockholmis

Sügavas leinas

HENDRIK
OMAKSED
Eestis

—

Matusetalitus toimub reedel, 26 veebruaril kell 15.00 Heliga Kors-et kabelis Metsakalmistul.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Ettekandekoosolek

Eesti Teaduslik Selts Rootsis korraldab neljapäeval, 25. veebr. Eesti Komitee ruumides, Drottningg. 85 ettekandekoosoleku kl. 17.30. Kõneleb prof. Gustav Ränk teemal "Euraasia karjusrahvaste kultuuripärand".

Kõik ettekandest huvitatud on teretulnud.

JUHATUS

UPPSALA

EV aastapäeva jumalat

Uppsala Eesti Koguduse Eesti Vabariigi aastapäeva jumalateenistus toimub kolmapäeval, 24. veebruaril kl. 19 Mikaeli kirikus. Jutlustab praost Jakob Aunver, solist Ülo Raiend, orelil Priit Ardna.

Kallist

Elisabeth Tönisson'i

tema kolmandal surma aastapäeval, 20. veebruaril mälestavad vaikses leinas

ÖED ja ÖELAPSED

†

Armast kaasvilistlast
Arhitekt

Roman A. Koolmar'i

* 8.5. 1904
† 1.2. 1971 Detroitis

mälestab leinas

KORP! TEHNOLA
KOONDIS ROOTSIS

†

Armast

Anna Tomson'i

leinavad kurbuses

ALMA ja HENDRIK ANTON

HELLE ja ÜLO ANTON

HELMI ja MARTIN EELLEND

TALVI ja MART EELLEND

SALME KIMBER perekonnaga

LIDIA LAAS poegadega

KRISTINA ja ELLEN OLSSON

SIINA ja ILMAR SILIKSAAR

LIISA ja JULIUS TEESALU

DETSEMBRIS ametisse uus eesti PEAPIISKOP

Konsistoorium on saatnud ringkirja EELK kirikukogu liikmetele uue peapiiskopi valimiste asjus. Sellest selgub, et valimised toimuvad 1. septembrist kuni 1. detsembrini ja detsembris kehtestab konsistoorium valimise resultaadi. Kandidaatide esitamine toimub 1. aprillist kuni 15. juunini.

Kirikukogu, kes valimise teostab, koosneb praegu senisest peapiiskopist, konsistooriumi liikmetest ning koguduste juhatustest seliselt, et igal kogudusel on üks hääl. Hääletamine toimub kirjateel.

Mis puutub peapiiskopiks seatava vaimuliku kvalifikatsioonidesse, siis on nõuetav, et ta oleks vähemalt 40 a. vana ja vähemalt 15 aastat olnud kirikus õpetajaametis või siis praost ehk konsistooriumi liige. Samuti on võimalik valida Tartu ülikooli usuteaduskonna luteri osakonna õppejõudu, kes samuti peab olema vähemalt 40-aastane ning teeninud vähemalt 15 aastat kirikuõpetajana või usuteaduskonna õppejõuna.

Ringkirjast selgub veel, et uue peapiiskopi asukohast olenob ka konsistooriumi asukoht. See tähendab, et kui valitakse näit. USA-s elunev kandidaat, siis läheb konsistoorium Rootsist sinna.

KRISTLIKE teated

Usulised raadiosaated igal pühap. teisip. ja reedel kl. 18.30-1845 liihilainel 31 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peajumalat. 21/2 jääb ära EV aastapäeva aktuse tõttu. Eesti Vabariigi 53-nda aastapäeva õhtujumalat. 24/2 kl. 18 Jakobis, kog. öp., orelil H. Kiisk, kog. koor Jüri Raidi juhat., laululehed. Piiblisalmid tel. 08/21 32 77.

GÖTEBORG: Gbg ja Lääne-Rootsi kog. EV aastap. jumalat. Kristiines 20/2 kl. 16, piiskop Danell, solist Helle Aro-Cervin, orelil PG Strömberg, laululehed, lipuvalves Göteborgi lipkondade noored.

GÖTEBORG: Ev. lut. usu Gbg kogudus EV aastap. jumalat. 20/2 kl. 15 St. Paulis, abipraost K. Fr. Särg, solist Johanna Peetso, orelil L. Lindblom, laululehed, rahvuslipu toovad sisse skaudid. Pärast naisringilt kohvilaud kog. majas, Stockholmsg.14-16.

HALMSTAD: Olaus Petris EV aastap. jumalat. 21/2 kl. 13.30, abipraost K. Fr. Särg, orelil B. Ström, laululehed.

ROTTERDAM: EV aastapäeva jumalat. 28/2 kl. 15, öp. Kägi.

SPRINGE: EV aastapäeva jumalat. 24/2 kl. 15.30, öp. E. Kägi.

UPPSALA: Mikaelis EV aastapäeva jumalat. 24/2 kl. 19, praost Jakob Aunver, solist Ülo Raiend, laululehed. Orelil P. Arnda.

SOOME ORTODOKSNE KIRIK

STOCKHOLM: Jakobi kiriku kabelis liturgia 21/2 kl. 11, teisipäevaring ja õppering, ülempr. M. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallagatan 11, 20/2 kl. 18 laulujumalat., H. Viikholm, 21/2 kl. 10 pühapäevakoos., 21/2 kl. 11 jumalat., H. Viikholm jt., noorte- ja koorilaule. 26/2 kl. 19 kooriharjutus.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 21/2 kl. 15, O. Loogna.

ESKILSTUNA: Nelipühi kirik Filadelfia, Smedjegatan 23, jumalateenistus 21/2 kl. 13, H. Laur, V.Lindma.

GÖTEBORG :Blåbandi saalis, Erik Dahlbergsg. 10, jumalat. 20/2 kl. 17, H. Söderholm, 21/2 kl. 11 V. Kubja.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 21/2 kl. 13, kohalikud vennad. Eesti Osak., Bråddgatan 54, palvet. 20/2 kl. 17, kõnet ja laulu helilindilt.

—

M. Kalbus in memoriam

Stockholmis suri jaanuari lõpul ootamatult tüpograaf Martin Kalbus. Teda oli tabanud ajurabandus hommikul ukse juurde posti võtma minnes ja surmajuhtum avastati alles hiljem. Ta maetakse 23. veebruaril Stockholmi Metsakalmistul Uppständelse kabelis, kus matusetalituse peab õp. Konrad Veem.

Martin Kalbus õppis Tallinna reaalgümnaasiumis ja valis omale tüpograafi ameti masinladujana. Paguluses oli ta esimeste eesti ajalehtede ladujaks ja tema oli ka see mees, kes aastal 1959 kolme kuu vältel iga päev Stockholmist Eskilstunasse autoga sõitis, et laduda ilmuma hakanud Eesti Päevalehte ja nii anda oma rootsi kolleegidele julgust omakorda eesti keele ladumisega algamiseks. Lehe ladumine oli "sisse töötatud" ja Kalbus võis tagasi minna oma korraliste ülesannete juurde Stockholmis.

Eesti Päevaleht meenutab teda kui abivalmis, kohusetundlikku ja ideelist inimest ja soovib talle rahulikku puhkamist vööras mullas.

Moskva-mees

Algus lk. 1

konna juhatajaks, kus ta, nagu öeldakse "murdis Hiiumaal klassivaenlaste vastupanu paljastades neid,kes rippusid vana küljes' 'ssiin meenutatakse ilmselt, et samal 1949 aastal toimus suur märtsiküüditamine, kus tal ilmselt suur roll oli) ja organiseeris esimese kolhoosi. 1950 asunud ta õppima Tartu ülikooli ajalooteaduskonda ja valitud ülikooli komsomolikomitee sekretäriks. 1952 võeti vastu partei liikmeks ja 1953 nimetati Tartu linnakomitee esimeseks sekretäriks. 1955 on ta üleriigilise komsomoli esimese sekretäri kohal ja lõpetas ülikooli diplomitööga "Eesti Leninliku Kommunistliku Noorsoo Ühingu võitlustee 1917-1924). 1958 valiti Väljas ülemnõukokku, 1961 oli ta juba jõudnud Tallinna linnakomitee esimeseks sekretäriks, 1965 sai ta Lenini ordeni ja möödunud aastal sai ta ka N. Liidu ülemnõukogu saadikuks. Karjäär, mis üle küüditamiste on sirgelt läinud ülespoole.

Mis puutub Ivan Käbinasse endasse, kes praegu on 65-aastane, siis on ta koos Läti partei keskkomitee esimese sekretäri Snieckusega kogu N. Liidu kohta ainsad mehed, kes on osanud oma kohale jäädа Stalini ajast peale.

Milliseid muudatusi uute meeste ametisse seadmine eesti rahvale toob, näitab lähem tulevik.

—

● **Washingtonis avati kindral Eisenhoweri nimeline vabarikliku erakonna keskus. Avamisel viibis endise presidendi lesk. Eestlastest olid kutsutud külalisteks välisministeeriumi teenistuses olev Ilmar Heinaru ja Baltimore-Washingtoni eesti rahvusgruppide esimees Kaljo Popp.**

Bernh. Ingel 70-aastane

Bernhard Inge.

Stockholmis tähistab 23. veebruaril 23. veebruaril 70-ndat sünniaeva õigusteadlane ja tööstur Bernhard Ingel Hägerstenis.

Bernhard Ingelil on aga olnud veel "kolmas dimensioon" — tegevus ajakirjanikuna ja poliitikuna kodumaal ja osalt ka paguluspõlve alguses. Pärit Võrumaa talust, tuli ta gümnaasiumi ja ülikooli Tartusse. Õpides õigusteadust, alustas Bernhard Ingel ka oma ajakirjanduslikku karjääri "Postimehe" ja selle juhi Tönissoni juures, liitudes viimase erakonnaga, s.o. rahvaerakonnaga. Hiljem oli ta oma kodumaakonnas "Võru Teataja" peatoimetaja ja väljaandja ning ühtlasti erakonna peasekretär Lõuna-Eestis. Hiljem siirdus Tallinna advokaadiks, kus ta töötas kuni kodumaalt põgenemiseni.

Pagulusse saabudes oli Bernhard Ingel tegev jälle ajakirjanduslikul alal ajalehe "Teataja" loomisel. Ta lahkus aga lehepõllult varsti ja asutas oma iseseisva ettevõtte ehete valmistamise alal, millist ta on edukalt juhtinud läbi kõikide turu muutlusjuhtinud läbi kõikide turu muutlaste ,tänu oma kindlale alatundmisele ja heale maitsele, mis sellel alal on eriti oluline.

Bernhard Ingeli viis suhtuda kerge huumoriga kõigisse elu ilmingutesse, teravmeelsus ja mõnus laskumine kasvatanud tema sõprade arvu. Väga õpetlikult kuulut ta Eesti üliõpilaste Seltsi. Palju õnne ja jõudu!

KLA

SIIT ja SEALT

● **Loomaarst Heldur Alver, kes on tapamaja järelvalvearst Hässelholmis, võttis osa järelvalveveterinääridele korraldatud kursus est Stockholmis.**

● **Toronto baptisti koguduses tutlustas külalisena jutlustaja Albert Vaim Rootsist. Ta külastab ka New Yorki ja Vancouverit. See on tema teile kolmas Ameerika-reis.**

Vabariigi aastapäeval, kolmapäeval 24. veebruaril kell 19.00 Stockholmi Vanalinnas, Väli-Eesti ruumes rahvusvahelise esindusnäituse

VÄLIS-EESTI GRAAFIKA AVAMINE

Esinevad kunstnikud: Enn el Kõks (Rootsi), Karin Luss (Rootsi), Anne-Reet Paris (Soksamaa), Eric Pehap (Kanada), Herman Halvik (Rootsi), Endel Lemm (Rootsi).

Graafikanäituse avab saadik H. Laretei.

Näitus on avatud äripäevadel kell 10—17, laupäevil kell 10—13 kuni 15. märtsini.

VÄLIS-EESTI
Lilla Nygatan 8
Tel. 08/11 50 31 — 11 08 08

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lördag

TELEVISION 1

9.10 Matematik på nytt. 12. Geometri.
9.30 Psykologi. 9. Vårt behov av stimulering.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Lauantaiaamuiset.
Lördagsaktuellt.
10.15—11.00 Kunnkaan valtakunnan avaimet. TV kuvaelma eräästä mahdollisesta kuninkaasta ja hänen muistelmistaan vuodelta 1918 nykypäiviin. Käsikirjoitus ja teksti Kari Aronpuro, Lasse Aaltion kuvitus Yleisradion filmiarkistoista, kuninkaan ääni Veikko Sinisalon. Tuottajat Seppo Jokinen ja Lasse Aaltio.
Nycklarna till kungens rike. En TV-skildring om den tilltänkte konungen i Finland och hans memoarer från år 1918 till våra dagar.
Textat på svenska.
12.45 SM på skidor — från herrarnas stafett 3 x 10 km i Skellefteå. Sven Petersson.
14.40 Tipsextra. Leif Larsson och Putte Kock. Delvis färg.
17.10 Pippi Långstrump. Pippi letar efter en spunk. Färg
Textat för hörselskadade.
17.40 Vecko-nytt för hörselskadade.
17.55 Helgmålsringning. Från Moheda kyrka i Småland.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Hylands hörna. Färg
19.05 Nu seglar Pip-Larssons. Färg
19.20 Det händer i ettan. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Hvar 14:e dag. Färg
20.20 Fönstret. Kort-kort dans med bl a Lasse Kühler. Färg
20.30 Hawaii fem—noll med Jack Lord, James MacArthur, Kam Fong och Zulu. Färg
21.20 Hylands hörna. Färg
22.00 TV-nytt, väder.
22.05 Hylands hörna, forts. Färg
Därefter TV 2-veckan.

TELEVISION 2

17.35 Familjen Ashton. Del 14: Vad döljer framtiden? Färg
18.30 Ändlös horisont — amerikanskt reportage om Sibirien. Färg
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Dragspelsträff med bröderna Lindqvist och AB-kören. Färg
20.00 Vattenlabyrinternas land — reportage från tyska nordsjökusten. Färg
20.25 TV-nytt
20.30—22.30 Natten — italiensk långfilm från 1960 med Jeanne Moreau och Marcello Mastroanni. Regi: Antonioni.
Inte lämplig för barn.

TV Söndag

TELEVISION 1

8.40 Känn din jord. 5. Bör Sverige bli ett jordbruksland? Repris 26/2 kl 11.
9.00—9.30 Det handlar om dig. 11. Får ej vidröras!
5.45 Guten Tag, 18.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:
10.00 Miksi ovet ei aukene meille? romaaniyhtye Hortto Kaalo osakuntakeikalla Turussa. Mustalaisiltaa seurasi myös jarmo Porola.
Varför öppnar sig inte dörrarna för oss? Zigenargruppen Hortto Kaalo ger en sång- och musikshow och berättar om hur det är att vara zigenare i Finland.
Textat på svenska
10.25—11.00 Laine, Johan Einar, synt. 03. Yövartijan työtä tekevän eläkeläisen ja sotaveteraanin eräs elämän vaihe hyvinvointi-Helsingissämme 1970.
Laine, Johan Einar, född -03. En gammal man berättar om sitt liv. Han är krigsveteran och pensionär och arbetar som nattvakt i Helsingfors.
Textat på svenska.
14.00 VM på skridsko — sprintermästerskapen i Inzell. 500 och 1 000 meter. Bo Hansson. Färg
16.45 Skäggdoppingar. Färg
17.00 Geten Hubert. Färg
17.10 Belovezjskogen. Ett gammalt naturreservat. Färg
17.30 Trunken. Packad för nå'n.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Genom galler. Evangelisk utmaning i ord och ton. Kyrkoh. Ingemar Simonsson, fängelspräst Caroline Krook, ordf. i Malmö—Lunds avd av Riksförbundet för Mental Hälsa Jimmy Bremer, socialdirektör Bengt Hedlén, Gunnar "Siljabloo" Nilsson, Lars Johansson, kör från Lärarhögskolan i Malmö.
18.30 Så började 30-talet — Gardar Sahlberg berättar.
18.45 Länspumpen — frågelek med Lars Orup. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Symtom — norsk pjäs av Sverre Udnaes med Per Christensen, Lise Fjeldstad m fl.
20.55 Sportspegeln.
21.30 Framtidens bostad? Delvis färg.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05—22.55 Aktiebolaget Miss Universum — kring världens största skönhetstävling.

TELEVISION 2

18.30 Vill du veta. Färg
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Sportnytt.
19.30 Snabbköpet och resa till våren. Två episodfilmer av Lars Forsberg. Färg
19.50 En dalkarl i Rio. Göte Lovén sjunger egna visor. Färg
20.00 Fråga Lund.
21.00 Titta på tvåan. Färg
21.05 TV-nytt.
21.10—22.00 Pariskommunen 1871 — bildfilm av Leif Furhammar och Folke Isaksson.

TV Måndag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—8.55 Filmkunskap åk 2. 3. Dokumentärt — sant?
9.00—9.15 Ute i världen. 2. Pojke från Neapel.
9.20—9.40 Föremålen berättar. 3. Bockstensmannen.
9.45—10.05 Egypten förr och nu I och II. Färg.
16.35—11.00 Kemi för er i 8:an, 10.
16.30—16.45 För småbarn: Det susar i säven. Färg
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Röda havets hemligheter. 5. Said Alis död. Färg
18.30 Rätt kurs på sjön, 5. Farled om natten. Färg
19.00 Satsa på barnen.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Här kommer Lucy — underhållning med Lucille Bal, Gale Gordon, Lucie Arnaz, Desi Arnaz Jr:r och Caroll Burnett. Färg
20.25 Intervju.
20.55 Svarta ögon . . . Underhållning från Finland med Viktor Klimenko.
21.20 Pejling — Aktuell studiodebatt med Herbert Söderström.
22.00—22.05 TV-nytt, väder.

TELEVISION 2

18.30 Catweazle, 3. Den magiska boken. Färg
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Diggardags: Pop och annat svängigt med Janne Carlsson. Färg
Vill du veta mera?
Utbildningskväll med TRU.
20.00 Det handlar om dig, 12. Hur normala är vi? Repris i TV 1 23/2 kl 11.30 och 28/2 kl 9.
20.30 Vet du vad? Liten ordbok i TV. Stig Järrel.
20.40 Matematik på nytt, 13. Formler — ett hjälpmedel. Repriser i TV 1 23/2 kl 18.40, 24/2 kl 11 samt 27/2 kl 9.10.
21.00 TV-nytt.
21.05 Kom igen — aktuellt om vuxenstudier. 2. Att välja sin vuxenutbildning.
21.25—22.25 Indien: En resa i tid och rum — italiensk dokumentärserie. 2. Ariernas intåg. Färg

TV Tisdag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—8.45 I Nordamerika. 1. Möt en kontinent. Färg
9.20—9.40 Kraft — rörelse — arbete. 2. Kraft.
9.45—10.05 Kraft — rörelse — arbete. 1. Allting rör sig.
11.30—12.00 TRU: Det handlar om dig. 12. Hur normala är vi?
För småbarn:
16.30—16.50 Halvfem. Repris kl 18.05.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
Småbarnsrepris:
18.05 Halvfem.
18.25 Guten tag. 19.
18.40 Matematik på nytt, 13.
19.00 Pippi Långstrump. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Perspektiv — vad är egentligen koncentration? Bengt Feldreich och Lennart Wetterholm. Färg
20.30 Moment — kulturmagasin.
21.00 Pinsamt? Jag hör inte så bra. Möten med hörselskadade.
21.20 ca Se det du inte hör. Introduktion till vårens kurs i talavläsning. Repriser 24/2 kl 18.25, 25/2 kl 11.45.
Textat för hörselskadade.
21.25 Love — Roy Harper spelar gitarr och sjunger.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05 Bilen, trafiken och jag. 5. Rött, gult, grönt. Repris 25/2 kl 18.45.
22.20—22.40 Kom igen — Aktuellt om vuxenstudier. 2. Att välja sin vuxenutbildning.

TELEVISION 2

18.30 Spela pingis, 3. Backhand — forehand. Överskruv — underskruv. Christer Johansson, Hans Alsér, Kjell Johansson och Erik Bergsten.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Släkten är värst — svensk filmfars från 1936 med Håkan Westergren, Karin Swanström m fl.
20.45 Auktoritetens pekfinger — italiensk trickfilm. Färg
21.00 TV-nytt.
21.05—21.45 Vi i Norden.

TV Onsdag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—8.50 Naturkunskap åk 1. 13. Energi.
9.20—9.40 I Frankrike. 1. Industri.
10.10—10.25 Ute i världen. 1. I England.
11.00—11.15 TRU: Matematik på nytt. 13. Formler — ett hjälpmedel.
Skol-TV:
12.20—12.45 Filmkunskap åk 2.
För småbarn:
16.30—16.45 Buskidusker o finiflanger.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Skvallertimmen. Sång, musik och berättelser i en lappmarksgård vid sekelskiftet med Charles Lindberg, Kerstin Aslund, Adolf Söderlind, Maria Nordin, Mats Wallenå, Bengt Andersson och Herman Grönlund.
18.25 Pinsamt? Jag hör inte så bra. Möten med hörselskadade.
18.45 ca Se det du inte hör — vårens kurs i talavläsning. Färg. Repris 25/2 kl 11.45.
Textat för hörselskadade.
18.50 Fönstret. Kort-kort dans med Lasse Kühler m fl. Färg
19.00 Vår nye magister. Engelsk familjekomedi med John Alderton. Färg
19.25 Stopp! Ett litet äventyr med Margareta Sjödin och Sten Ardenstam. Färg
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Harlem — Jakttagelser från ett getto. Västtysk dokumentärfilm. Färg
20.45 Panorama.
21.15 Peter den Store — rysk långfilm från 1937.
22.00 TV-nytt, väder, sport.
22.10—23.05 Peter den Store, forts.

TELEVISION 2

18.30 Vad vet barn om vuxna.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Drömmen om ett hus på landet — efter en roman av N. Vidal. Medverk: Berthe Bovy, Gabrielle Doulcet, Gilberte Geniat m fl.
21.10 TV-nytt.
21.15 Direkt — veckomagasin med reportage, intervjuer och debatt.
21.55—23.00 ca VM i konståkning i Lyon. Paråkning. Bengt Grive. Färg. Repris i TV 1 torsd. kl 17.

TV Torsdag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—8.50 Att bygga från grunden. 4. Vi bygger en villa.
9.20—9.35 Djur i konsten. 1. Hästen i grottan.
9.45—10.05 Föremålen berättar. 4. Borgen.
11.00—11.30 TRU: Psykologi. 10. Emotionspsykologi.
11.45 Möten med hörselskadade.
12.05 ca Se det du inte hör — vårens kurs i talavläsning. Färg
Skol-TV:
12.10—12.30 Egypten förr och nu I och II. Färg
För småbarn:
16.30—16.45 Halvfem. Repris kl 18.05. Färg
17.00 VM i konståkning — paråkning. Bengt Grive. Färg
18.00 TV-nytt, meddelanden.
Småbarnsrepris:
18.05 Halvfem. Färg
18.20 Den skrytsamma grodan — Rumänsk tecknad film. Färg
18.30 Se det du inte hör. 1. En hemmakväll. Kurs i talavläsning för hörselskadade. Repriser 28/2 kl 9.30, 4/3 kl 11.45. Färg
18.45 Bilen, trafiken och jag, 5. Rött, gult, grönt.
19.00 Speglarna — skämt och allvar för hela familjen med bl a Lasse Berghagen, Tage Danielsson och Stig Järrel.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Fokus.
20.30 Blott en dag . . . estradprogram med religiös sång och musik. Christina Arnold och Nils-Börje Gårdh.
21.00 Henry 9 till 5. Engelsk tecknad kortfilm. Färg
21.10 Fångad — ur en engelsk serie om en toppagent med Patrick McGoohan. Färg.
22.00 TV-nytt, väder, sport.
22.10—22.40 TRU: Psykologi. 10. Emotionspsykologi. Repris 27/2 kl 9.30.

TELEVISION 2

18.30 Varför har vi pengar?
Textat för hörselskadade.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Familjen Ashton. Del 15: Jag kan väl få vara lycklig? Repris lördag kl 16.35.
20.20 Efter katastrofen. Radiohjälpen informerar. Färg.
20.25 TV-nytt.
20.30 Målet gäller: Fängelser. Är fängelserna nödvändiga i dagens samhälle?
Förhörsledare: Göran Elwin, doc. i straffrätt i Uppsala och Bengt Öhman, chefsåklagare i Norrköping.

Ditt bidrag är aldrig för litet

Använd Rädda Barnens Gåvokalender

Programledare: Per Gedin. Repris söndag kl 21.15.
21.40 Sportnytt.
22.10—23.00 VM i konståkning: Herrarnas fria åkning. Bengt Grive. Färg. Repris i TV 1 fredag kl 17.

TV Fredag

TELEVISION 1

Skol-TV:
8.30—8.50 I Nordamerika. 2. Chicago, Illinois.
11.00 TRU: Känn din jord. 5. Bör Sverige bli ett jordbruksland?
11.20—11.40 Arbetsmarknadskunskap. 6. AMS — vad är det?
Skol-TV:
11.45—12.05 Kraft — rörelse — arbete. 1. Allting rör sig.
12.10—12.30 Kraft — rörelse — arbete. 2. Kraft.
14.00—14.25 Filmkunskap åk 2.
14.30—14.50 Fyra epoker — fyra miljöer. 2. Renässansen.
För småbarn:
16.30—16.45 Rita lite mera.
17.00 VM i konståkning: Herrarnas fria åkning. Bengt Grive. Färg
18.00 TV-nytt ,meddelanden.
18.05 På ett mentalsjukhus. Reportage från St:t Lars sjukhus i Lund.
18.30 Kaitum — reportage om en flugfiskesommar. Färg
19.00 Landet runt.
19.30 TV-nytt, väder.
20.00 Presskonferens. Färg
20.30 Ingen tid för romaner — pjäs med Monique Mercure och Marc Favreau. Färg.
21.00 Min syster Eileen — amerikansk filmmusical från 1955 med Janet Leigh, Betty Garrett och Jack Lemmong. Färg
22.00 TV-nytt, väder.
22.05—22.50 Min syster Eileen, forts. Färg

TELEVISION 2

18.30 Jomenvisst finns det fängelser. Färg
Textat för hörselskadade.
18.55 Väder, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Den lyxlöse äventyraren — Lasse-Majas besynnerliga öden och levnadshändelser. Del I. Manus: E. Matz. Musik: B. A. Wallin. Regi: L. G. Carlson.
I rollerna: Jonas Bergström, Svenolof Bern, Lis Nilheim, Barbro Larsson, Ester Söderström, Hans Bergström m fl. Färg
20.30 Jag var en soldat — Tre amerikanska soldater som återvänt från kriget i Vietnam berättar om sina upplevelser. Färg
21.10 TV-nytt.
21.15—ca 23.00 VM i konståkning: Isdans. Bengt Grive. Färg. Repris i TV 1 lördag kl 14.15.

Testbildstider

Färgtestsändning äger rum på följande tider:
Måndag och onsdag:
kl 11.00—12.00; 16.00—17.30.
Tisdag och fredag:
kl 11.00—12.00; 15.00—16.00.
Torsdag och lördag:
kl 11.00—12.00.
Musik sänds till färgtesten måndag—fredag kl 11.00—12.00.
Svart-vit testbildsändning äger rum på följande tider:
Måndag och onsdag:
kl 9.30—11.00; 12.00—16.00; 17.30 till programs början.
Tisdag och fredag:
kl 9.30—11.00; 12.00—15.00; 16.00 till programs början.
Torsdag:
kl 9.30—11.00; 12.52—13.30; 16.30 till programs början.
Lördag:
kl 9.30—11.00; 12.00—15.00.
Testbild med musik en halv timme före programs början.